

บทที่ ๓

ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพุทธเจดีย์ในจังหวัดอุบลราชธานี

ในบทนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพุทธเจดีย์ในจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย (๑) ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ วัดพระธาตุหนองบัว (๒) ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาเจดีย์หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล วัดดอนธาตุ (๓) ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาเจดีย์หลวงพ่อบุชา สุภทโท วัดหนองป่าพง และ (๔) สรุป โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๓.๑ ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ วัดพระธาตุหนองบัว

พระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ถือว่าเป็นสถานที่ที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานีเป็นแหล่งศูนย์รวมจิตใจที่สำคัญรวมไปถึงจุดกำเนิดของความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนาที่สำคัญมากมาย สำหรับส่วนใหญ่แล้วชาวพุทธจังหวัดอุบลราชธานีมักจะเดินทางกราบนมัสการขอพรเป็นประจำทุกปีซึ่งในแต่ละวันมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติไปเที่ยวและเยี่ยมชมความงดงามของพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ วัดพระธาตุหนองบัวเป็นจำนวนมากจึงสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลที่เกิดจากความเชื่อรวมไปถึงพิธีกรรมต่าง ๆ มากมาย เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจะได้นำเสนอประเด็นที่สำคัญในการศึกษาประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของวัดพระธาตุหนองบัว ประวัติความเป็นมาของพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ รวมไปถึงความเชื่อและพิธีกรรมที่มีต่อการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ ผู้วิจัยจะสรุปตามประเด็น ดังนี้

๓.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์

๓.๑.๑.๑ ประวัติความเป็นมาของวัดพระธาตุหนองบัว

วัดพระธาตุหนองบัว เป็นวัดราษฎร์ นิกายธรรมยุต เป็นวัดสำคัญวัดหนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานี ภายในวัดมีสถาปัตยกรรมที่น่าสนใจคือพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ ที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์ครอบรอบ ๒๕ ศตวรรษของพุทธศาสนาในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ พระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์นั้นได้จำลองแบบมาจากเจดีย์ที่พุทธคยา ประเทศอินเดีย เป็นสถานที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุรอบองค์พระธาตุเป็นกำแพงแก้ว ซึ่งทั้ง ๔ มุม ของกำแพงแก้วได้ประดิษฐานพระเจดีย์ขนาดเล็กอีก ๔ องค์ ภายในองค์พระธาตุมีประตูทางเข้าทั้ง ๔ ด้านพระธาตุองค์เดิมมีขนาดกว้างด้านละ ๕ เมตร สูง

ประมาณ ๑๗ เมตรเมื่อสร้างใหม่ครอบองค์เดิม คือพระบรมธาตุที่เห็นในปัจจุบัน มีขนาดใหญ่มากฐานสี่เหลี่ยมกว้างด้านละ ๑๗ เมตร สูง ๕๖ เมตร เสร็จสมบูรณ์ในปี ๒๕๑๒ ด้านหลังของพระบรมธาตุเป็นที่ตั้งของศาลาการเปรียญซึ่งใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและประเพณีกลุ่มของฆราวาสจะรวมกันอยู่ด้านหลังซึ่งเป็นกุฏิที่สร้างอยู่ในสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งเป็นป่าโปร่งส่วนกุฏิของแม่ชี จะแยกพื้นที่ไปอยู่นอกวัด

ในปัจจุบัน วัดพระธาตุหนองบัว นอกจากจะมีบรมสารีริกธาตุให้กราบไหว้แล้วยังเป็นแหล่งรวมธรรมะธรรมและกลิ่นอายวัฒนธรรมอันล้ำค่า มีป่าที่อุดมสมบูรณ์เงียบสงบ เหมาะแก่การปฏิบัติธรรมยิ่งนักและยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ที่ตั้งตระหง่านอยู่ลานวัด หากท่านใดได้ไปสัมผัสด้วยสายตาตัวเองจะมีความรู้สึกเหมือนกับว่า ได้ยืนอยู่ที่เจดีย์ที่พุทธคยา ประเทศอินเดียเลยทีเดียว นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบในธรรมะ สถานที่ตั้งวัดพระธาตุหนองบัว อยู่ อำเภอมืองอุบลราชธานีห่างจากศาลากลางจังหวัด ไปทางด้านทิศเหนือประมาณ ๓ กิโลเมตร บนถนนธรรมวิถีแยกจากถนนยางกูร ไปทางทิศตะวันตก ประมาณ ๕๐๐ เมตร สร้างเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๘ มีพื้นที่ทั้งหมด ๕๐ ไร่ ๑ งาน ๑๙ ตารางวา

๓.๑.๑.๒ ประวัติความเป็นมาของพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์

พระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์สร้างเมื่อวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๔๙ ตรงกับวันพฤหัสบดี แรม ๔ ค่ำ เดือน ๔ ปีมะแม เวลา ๑๑.๑๕ น. ทำพิธีบวงสรวงเทพยดาอารักษ์ คณะกรรมการจัดสร้างพระบรมเจดีย์ศรีมหาโพธิ์พร้อมด้วยอุบาสก – อุบาสิกา พ่อค้าประชาชนชาวเมืองอุบลราชธานี มาประชุมพร้อมกัน มีพระสงฆ์ ๒๕ รูป โดยมีพระศาสนดิลก เป็นประธานสวดไชยมงคลคาถา และพระครูญาณวิสิษฐ์ (พระอาจารย์สิงห์) ทำพิธีทางไสยศาสตร์ ให้พราหมณ์ทั้ง ๘ เป็นผู้ลงมือขุดก่อน (พราหมณ์ทั้งแปดเป็นผู้รักษาศีลอุโบสถ และนุ่งขาวห่มขาว) มี ๘ คน ดังนี้^๑

- ๑) นายทองพูน ยุวมิตร
- ๒) นายคำโพธิ์ ยุวมิตร
- ๓) นายอุ้น ไวยหงส์
- ๔) นายดำ ถิระกิจ
- ๕) ขุนบรรณ สารโสภณ
- ๖) นายลี พิล่าอ่อน
- ๗) นายพุธา จันทรประไพ

^๑ สมบูรณ์ บุณรอดและคณะ, ประวัติการสร้างวัดและพระบรมธาตุเจดีย์ ศรีมหาโพธิ์ (วัดหนองบัว), พิมพ์ครั้งที่ ๔, (อุบลราชธานี: วิทยาการพิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๙.

๘) นายอำพร พรหมรักษ์

ในระหว่างที่กำลังขุดรากพระธาตุนี้ นายทองพูน ยุมิตร เห็นว่าสมควรจะต้องไปคารวะพระธาตุพนมเสียก่อน เพราะพระธาตุพนมนั้นเป็นเสมือนหนึ่งเป็นบรมครูของพระธาตุทั้งปวงในภาคอีสานนี้ จึงได้จัดดอกไม้ ธูป เทียน ชั้น ๕ ชั้น ๘ ไปคารวะขอความสำเร็จจากองค์พระธาตุพนม พร้อมทั้งได้ขอเอาเกล็ดชิ้นส่วนขององค์พระธาตุพนมมาประดิษฐานไว้ในพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ วัดพระธาตุหนองบัว เพื่อความเป็นสิริมงคลด้วยและด้วยอานุภาพแห่งผลบุญกุศลโดยแท้ นับเป็นอัศจรรย์ ที่บังเอิญมีเกล็ดยอดพระธาตุพนม อันมีเศษทองปิดอยู่คร่ำคร่าตกลงมาให้ ๒ อัน อันละเท่าฝ่ามือ ซึ่งการเป็นไปเช่นนี้ท่านผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระธาตุพนมรับรองว่า เหตุการณ์อย่างนี้ไม่เคยมีมาก่อนเลย ท่านเห็นว่าสมเจตนาอธิษฐานทุกประการแสดงว่าแม้แต่องค์ พระธาตุพนมก็ยินดีช่วยเหลือต่างก็มีความปิติยินดีเป็นอย่างยิ่ง นายทองพูน ยุมิตร จึงรีบไปซื้อผ้าขาวใหม่ๆ มาห่อเกล็ดพระธาตุพนมนั้นด้วยสักการะอย่างยิ่ง และได้นำกลับมาจังหวัดอุบลราชธานี ดังนั้นในตอนก่อสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ นี้ก็นำมาบรรจุไว้ในฐานราก ๑ แผ่น บรรจุไว้ในองค์พระธาตุตอนบน ๑ แผ่น

ต่อมาอีกสองเดือนเศษ คือ วันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๙ ตรงกับวันพุธ ขึ้น ๙ ค่ำ เดือน ๖ ปีวอกตอนเช้า คณะกรรมการจัดสร้างพร้อมด้วยอุบาสก - อุบาสิกา และชาวเมืองอุบล ฯ เป็นจำนวนมาก ได้พากันประกอบพิธีหล่อเทียนชัย และเทียนมงคลร้อยแปด เพื่อประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ ฝังลูกนิมิตก่อรากพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ เวลา ๑๖.๐๐ น. พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ สวดไชยน้อย ไชยใหญ่ และมีมหรสพต่างๆตลอดคืน เข้าวันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๙ เวลา ๐๖.๓๐ น. ตรงกับวันพฤหัสบดี ขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๖ ปีวอก พระครูญาณวิศิษฐ์ (พระอาจารย์สิงห์) เป็นประธาน ได้วางกระดานมงคล ๑ แผ่น พระสงฆ์ ๒๕ รูป สวดไชยมงคลคาถา เวลา ๑๐.๓๕ น. พระสงฆ์สวดคาถาดับเทียนชัยและวันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๙ ตรงกับวันศุกร์ แรม ๙ ค่ำ เดือน ๖ ปีวอกเวลา ๐๖.๐๐ น. ได้ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์อย่างเป็นทางการ พระบรมธาตุไม้มงคล ๙ แผ่น ฝ่ายพระสงฆ์ มีท่านเจ้าคุณศรีธรรมวงศาจารย์ เป็นประธานสงฆ์ ๑๐ รูป สวดไชยมงคลคาถา ๑๗ จบ ฝ่ายฆราวาสมี นายสนิท วาลจิตร ผู้ว่าราชการอุบลราชธานีเป็นประธาน พรหมณ์ ๙ คน แต่งชุดขาวรักษาศีล ๘ ได้จัดวางศิลาฤกษ์ ในทิศทั้ง ๘ คนละทิศ นายทองพูน ยุมิตร เป็นผู้วางศิลาฤกษ์ลงในศูนย์กลางของพระธาตุ

เมื่อทำพิธีวางศิลาฤกษ์แล้ว ได้ทำการผูกตะแกรงเหล็ก ผูกคานรากผ่านศูนย์กลางเป็นรูปกากบาท แล้วผูกคานรอบทั้ง ๔ ด้าน คานกว้าง ๓๐ ซม. สูง ๕๐ ซม. โดยนายคำโพธิ์ ยุมิตร

^๒ คำโพธิ์ ยุมิตร, ประวัติการสร้างวัดพระธาตุหนองบัวและพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (อุบลราชธานี: หจก. อุบลกิจออฟเซทการพิมพ์, ๒๕๕๖), หน้า ๒๓.

เป็นผู้วัดระดับฐานราก และตรวจสอบระดับ แล้วจึงได้เทพูน โดยส่วนผสม ๑, ๒, ๔, จนเสร็จฐานราก จึงได้พักการก่อสร้างไว้ชั่วคราว

วันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๐๐ ตรงกับวันอาทิตย์ ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ปีระกา ได้มี คณะข้าราชการ ทหาร ตำรวจ พนักงานเทศบาล และพ่อค้าประชาชน โดยมีนายประสงค์ อิศรภักดี ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี ได้เป็นประธาน ทำการถวายกุฐินสามัคคี ต่อมา นายทองพูน ยุวมิตร ประธานคณะกรรมการก่อสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ได้ประชุมปรึกษาหารือต่อกรรมการเป็นการภายในว่า การก่อสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์นี้จะสร้างองค์กลางขึ้นก่อน แล้วจึงสร้างองค์ใหญ่ครอบอีก จะเหมาะสมหรือไม่ ที่ประชุมคณะกรรมการจัดสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ ได้มีมติพร้อมกันนำความขึ้นกราบเรียนท่านเจ้าคุณพระเทพบัณฑิต ท่านเจ้าคุณเทพบัณฑิต จึงได้ให้นายทองพูน ยุวมิตร นำความไปกราบเรียนต่อท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก สังฆมนตรี เจ้าคณะตรวจการ (หรือภาค) ๓.๔.๕. ที่วัดพระศรีมหาธาตุ กรุงเทพมหานคร เพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อพระคุณเจ้าพระธรรมปิฎก กับพระเทพบัณฑิต มีความเห็นต้องกันว่าควรสร้างพระธาตุองค์กลาง เพื่อบรรจุสิ่งศักดิ์ก่อน แล้วจึงก่อสร้างพระธาตุองค์ใหญ่ครอบอีก โดยจำลองแบบพุทธคยา ซึ่งเป็นสถานที่ตรัสรู้ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เมื่อนายทองพูน ยุวมิตร ได้รับทราบความเห็นขององค์ท่านทั้งสองเช่นนั้นแล้ว ก็บังเกิดความเลื่อมใสศรัทธาเป็นอันมาก เพราะพระธาตุเจดีย์ลักษณะแบบนี้ ยังไม่เคยปรากฏว่ามีบุคคลใดได้ก่อสร้างขึ้นเป็นที่สักการะในภาคอีสานนี้เลย เมื่อเดินทางกลับมาจังหวัดอุบลราชธานีแล้ว ก็ได้เรียนเชิญคณะกรรมการดำเนินงานการก่อสร้าง มาประชุมเพื่อปรึกษาหารือโดยด่วน ที่ประชุมต่างก็พอใจ และได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ว่าควรก่อสร้างองค์กลางก่อน ตามแบบพุทธคยาตามที่กล่าวแล้ว ในตอนนี้กรรมการ ๒ ท่านได้บวชเป็นพระภิกษุแล้ว คือพระเหมโก เอ็ง ปัญญา สำหรับพระภิกษุ เอ็ง ปัญญา นั้น เป็นผู้ได้ชื่อว่าเสียสละมากต่อการก่อสร้างพระธาตุบรมเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ อันควรแก่การสรรเสริญ เพราะท่านได้เป็นนายช่างมาตั้งแต่เริ่มแรก เมื่อเห็นว่าการเป็นผู้ครองเรือนไม่สะดวกต่อการอุทิศตนอุทิศแรงงานให้แก่พระบรมธาตุ ท่านจึงได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ เพื่อจะได้อุทิศกาย ใจ และความมีฝีมือทั้งหมดมอบถวายให้แก่พระธาตุได้ตลอดเวลา อีกประการหนึ่งท่านผู้นี้ โดยอุปนิสัยเป็นคนขยันอยู่แล้ว เมื่อได้เป็นช่างก่อสร้างพระบรมธาตุ จึงนับว่าเป็นผู้มีศรัทธาอันควรแก่การสรรเสริญ นอกจากนี้ยังมี พระวุฒินาโณ พุทธาจันทร์ประไพ อีกองค์หนึ่ง^๓พระภิกษุ ๒ รูปนี้ ได้ไปอาราธนา พระฐานิโย (พรหมมา ธรรมรักษ์) ซึ่งเคยเป็นช่างก่ออิฐ ปูน มาก่อน กับ พระยโสธโร ขุนอุทานระบิล (สอน โพธิ์ศรี) ข้าราชการบำนาญซึ่งอุปสมบทในคราว ๒๕ พุทธศตวรรษ มาประชุมปรึกษาด้วย เมื่อ

^๓ สมบูรณ์ บุญรอดและคณะ, ประวัติการสร้างวัดและพระบรมธาตุเจดีย์ ศรีมหาโพธิ์ (วัดหนองบัว), หน้า ๒๓.

ทุกคนมีความเห็นสอดคล้องต้องกันดังนั้นยังเห็นความเลื่อมใสศรัทธามุ่งมั่นในการก่อสร้างของ
ประธานกรรมการ คือ นายทองพูน ยุวมิตรยิ่งศรัทธาเกิดขึ้นเป็นทวีคูณ ที่ประชุมได้ลงมติกันดังนี้

๑) คณะกรรมการมีมติต้องดำเนินการสร้างพระธาตุองค์กลางขึ้นก่อน เพื่อบรรจุสิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์

๒) อาศัยทุนก่อสร้างเริ่มแรก ค่อยบอกบุญเพิ่มเติม ค่อยทำค่อยเป็นค่อยไป

๓) นายช่างผู้ก่อสร้าง คือ พระภิกษุเหมโก (เอ็ง ปัญญา) พระฐานิโย (พรหมมา) ส่วน
พระยโสโร (ขุนอุทานระบิล) ทำหน้าที่สมุห์บัญชี โดยขอแรงพระเถร และเด็กวัดช่วยตามสมควร

๔) การก่อสร้างให้สร้างตามแบบแปลนของเจดีย์พุทธคยา

๕) ให้ประธานกรรมการเสนอมติที่ประชุมต่อพระเทพบัณฑิต เจ้าคณะธรรมยุต เพื่อ
กำหนดวัน เวลา ที่จะเริ่มงานก่อสร้างต่อวันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ.๒๕๐๑ ตรงกับวันพฤหัสบดี แรม ๘
ค่ำ เดือน ๔ ปีระกา เวลา ๑๐.๑๐ น. ก็ได้เริ่มก่อสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ต่อ โดยพระเทพ
บัณฑิตเจ้าคณะธรรมยุต เป็นผู้เริ่มวางอิฐก่อ พระสงฆ์สวดไชยมงคลการก่อสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ศรี
มหาโพธิ์คราวนี้ โดยมีพระภิกษุเป็นช่างอยู่ ๒ รูป คือพระเหมโก (เอ็ง ปัญญา) กับ พระฐานิโย (พรหม
มา) และมีคนงานอยู่ ๒ คน ซึ่งนายทองพูน ยุวมิตร ประธานกรรมการได้จ้างค่าแรงด้วยเงินส่วนตัวให้
เป็นคนผสมปูน และส่งอิฐ ปูนบางครั้งก็มีพระเถร มาช่วยงานก่อสร้างบ้างตามสมควรเมื่องานขยายโต
เพิ่มขึ้น ได้จ้างคนงานเพิ่มมากขึ้น คนงานที่เป็นกรรมกรค่าแรงงานวันละ ๕ – ๖ บาท ในขณะนั้น
ค่าแรงกรรมกรโดยทั่วไป วันละ ๘ บาท แต่คนงานที่เป็นกรรมกร เอาเงินด้วย เอาบุญด้วย ส่วน
พระภิกษุ สามเณรในวัดก็ให้ข้าวบิณฑบาต อาหารมาเลี้ยงดูคนงานกรรมกรก่อสร้างพระบรมธาตุเจดีย์
การก่อสร้างระยะนี้เป็นไปอย่างผืดเคือง เมื่อเงินหมดลงก็ช่วยกันออกรับบริจาคตามคุ้มต่างๆ ในเมือง
อุบลและบางอำเภอรอบนอกบ้าง แต่ก็ได้เงินเพียงเล็กน้อยจนถึงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๐๑
ตรงกับวันพุธขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๘ ปีจอการก่อสร้างพระบรมธาตุองค์กลางก็สำเร็จถึงยอด แต่ยังไม่
ฉาบปูน และยังไม่ได้ประดับลวดลาย การก่อสร้างได้ยุติไว้ชั่วคราวในระหว่างหยุดพักการก่อสร้างนี้
พระเหมโก (เอ็ง ปัญญา) ได้สร้างฉัตรด้วยอาลูมิเนียม ๕ ชั้น สำหรับติดยอดพระบรมธาตุวันที่ ๒๕
สิงหาคม พ.ศ.๒๕๐๑ ตรงกับวันจันทร์ขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๘ ปีจอ ได้นิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธ
มนต์ สวดธรรมจักรกัปปวัตนสูตร ๓ คีน จนถึงวันที่ ๒๗ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๐๑ วันที่ ๒๘ สิงหาคม
พ.ศ.๒๕๐๑ ได้แห่ฉัตรไปประดิษฐาน ณ พระอุโบสถวัดสุปฏิญารามวรวิหาร วันที่ ๒๙ สิงหาคม พ.ศ.
๒๕๐๑ ตรงกับวันศุกร์ขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ปีจอ เวลา๑๓.๐๐ น.พระเถรานุเถระ และพระภิกษุรวม
๑๓๒ รูปที่มาประชุมร่วมอุโบสถสามัคคี เจริญพระพุทธมนต์ และสวดธรรมจักรกัปปวัตนสูตรฉลอง
ฉัตร แล้วสวดปาฏิโมกข์ ร่วมสามัคคีอุโบสถสังฆกรรม เวลา ๑๕.๒๕ น.เคลื่อนขบวนแห่ฉัตรจากวัดสุ
ปฏิญารามไปยังวัดหนองบัว วันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ ตรงกับ วันเสาร์ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๙ ปี
จอ พระเทพบัณฑิตเป็นประธานยกฉัตรประดิษฐานเมื่อเวลา ๑๐.๑๐ น.พระสงฆ์ ๓๐ รูป เจริญไชย

มงคลคาถาในระหว่างออกพรรษาแล้วในปี ๒๕๐๑ นี้ พระเหมโก (เฮ้ง ปัญญา) พระฐานิโย พรหมมาพร้อมด้วยพระเถรในวัด และคนงานได้ทำการโบกปูนมีนายหนู วิริยาภ เป็นช่างแกะสลักลวดลายพระธาตุองค์ใหม่ ในการก่อสร้างได้มีผู้บริจาคเพิ่มมาอีก จนถึงวันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๒ ตรงกับวันเสาร์ แรม ๑๒ ค่ำ เดือน ๓ ปีจอ งานสร้างพระธาตุองค์เล็กนี้จึงสำเร็จเรียบร้อยเมื่อชาวจังหวัดอุบลราชธานี ได้ร่วมกันเสียสละสร้างพระธาตุเจดีย์องค์เล็กจนสำเร็จแล้วก่อนที่จะสร้างองค์ใหญ่ครอบอีกต่อหนึ่ง จึงเห็นสมควรจะได้ประกอบพิธีประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุเข้าไว้ให้เรียบร้อยเสียก่อน เพื่อพุทธบริษัทได้ถวายสักการะด้วยศรัทธาประสาทะต่อไป

พระบรมสารีริกธาตุนี้ เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาวิรรวงศ์ “ติสสมหาเถระ” องค์ประภมสังฆนายกได้ประทานให้แก่ชาวจังหวัดอุบลราชธานี โดยได้ประทานไว้กับพระคุณเจ้าพระธรรมปิฎกธรรมธโร (พิมพ์) ซึ่งต่อมาได้เป็นสมเด็จพระมหาวิรรวงศ์ ทั้งนี้ให้ประทานให้เมื่อชาวอุบลราชธานีได้สร้างพระบรมธาตุเจดีย์เสร็จแล้วพิธีในครั้งนั้นพระคุณเจ้าสมเด็จพระมหาวิรรวงศ์ อุภูฏาโย (จวน) ในขณะนั้นเป็นสังฆมนตรีว่าการเผยแผ่ วัดมกุฏกษัตริยาราม เป็นประธานอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุจากกรุงเทพมหานคร มาสู่จังหวัดอุบลราชธานี ณ วันศุกร์ ขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๔ ปีจอ ตรงกับวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๒ เวลา ๙.๐๐ น. ขบวนแห่ซึ่งมีพระภิกษุ สามเณร ข้าราชการ พ่อค้าประชาชนไปพร้อมกันที่สถานีรถไฟอุบลราชธานี เมื่อรถไฟเข้าเทียบแล้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี ได้รับอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ จากสังฆมนตรีว่าการองค์การเผยแผ่ ชาวพุทธบริษัทน้อมถวายความเคารพพร้อมกันผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุแห่ไปประดิษฐาน ณ บุษบกที่รถยนต์ ซึ่งได้เตรียมพร้อมไว้ แล้วเคลื่อนขบวนแห่ไปตามถนนสายต่างๆ ประชาชนต่างก็ได้ตั้งเครื่องสักการบูชาตลอดเส้นทาง จนถึงวัดหนองบัว แล้วอัญเชิญขึ้นประดิษฐาน ณ โรงพิธี ตอนบ่ายของวันนั้น พระราชาคณะได้แสดงพระธรรมเทศนาตอนค่ำ เวลา ๑๙.๐๐ น. พระสงฆ์ ๑๐ รูป เจริญพระพุทธมนต์ เสร็จแล้วพระสงฆ์ ๓๐ รูป เจริญพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ ๕๔ จบ โดยสวดสลับกันกับอุบาสก อุบาสิกาวันที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๒ พระสงฆ์ ๑๐๘ รูป เจริญพระพุทธมนต์ เวลา ๑๕.๐๐ น. สมเด็จพระมหาวิรรวงศ์อุภูฏาโย ทรงแสดงพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์ คณะกรรมการวัดถวายภัตตาหาร ๑๐๐๐ บาท แต่พระเดชพระคุณท่านได้มอบเงินจำนวนนี้โอนมทุนาในการสร้างพระธาตุทั้งหมดเสร็จแล้ว สมเด็จพระมหาวิรรวงศ์นำประกอบพิธีบรรจุพระบรมสารีริกธาตุผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี สมเด็จพระมหาวิรรวงศ์องค์ท่านได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุเข้าประดิษฐานโดยชักธงพระบรมสารีริกธาตุขึ้นไป สมเด็จพระมหาวิรรวงศ์ อุภูฏาโย (จวน) ทรงรับเข้าประดิษฐานในพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ งานครั้งนี้ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งพระองค์ท่านได้มาแจกประกาศนียบัตร ณ ศ.อ.ศ.อ. ได้มาร่วมในพิธีนี้ด้วย พระสงฆ์สวดชัยมงคลคาถา เฮลิคอปเตอร์ของกองทัพอากาศบินขึ้นทำประทักษิณวัตรโปรยดอกไม้ถวายสักการะชาวพุทธบริษัททั้งมวลสวดอิติปิโส, สวากขาโต, สุปฏิปันโน เจ้าหน้าที่บรรเลงเพลง

มหาฤกษ์ มหาชัย ย่ำ ฆ้องกลองและจุดพลุ ชาวพุทธศาสนิกชนต่างก็ได้อัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของตนเข้า
บรรจุน้องค์พระธาตุ เพื่อเป็นการสักการบูชาเสร็จแล้วส่งฆมนตรีนากล่าวบูชาพระบรมสารีริกธาตุ
แล้วทำประทักษิณเวียนเทียน พระสงฆ์ ๓๐ รูป เจริญพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ ๕๔ จบ
โดยสวดสลับกับ อุบาสก อุบาสิกา เสร็จแล้ว นายคำโพธิ์ ยุวมิตร ได้กล่าวนำอุทิศส่วนกุศล เป็นอัน
เสร็จพิธี

ครั้นต่อมา เมื่อวันที่ ๓๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๐๕ ทางคณะศรัทธาก็ได้เริ่มลงมือลง
รากฐานพระธาตุองค์ใหญ่ต่อไป โดยได้เงินจากภินทรวงของคณะนายทหารหนึ่งหมื่นบาท และเงิน
รับบริจาคพุทธบริษัทชาวเมืองอุบลอีกเก้าพันบาทเศษ ท่านอาจารย์วีระ (ปัญญาโร) ได้มาทำนํ้ามนต์
รักษาคนเจ็บไข้ รับบริจาคอยู่ประมาณเดือนเศษ ได้เงินบริจาคสมทบทุนสร้างพระธาตุองค์ใหญ่ เพื่อ
ครององค์เล็กอีก สามหมื่นบาทเศษ งานก่อสร้างพระองค์ใหญ่รอบพระธาตุองค์เล็กได้ดำเนินไปจน
ปัจจัยหมดลงพระธาตุองค์ใหญ่ได้วางรากฐานเสาต่อหม้อ กว้าง ยาวตันละ ๓ เมตร ๑๖ ต้น เทคา
นใหญ่รอบพระธาตุ ทั้ง ๔ ด้าน ด้านละ ๑๗ เมตร คานใหญ่นี้มีขนาด ๔๐x๘๐ ซม. และได้เทเสาขึ้น
๑๖ ต้น สูงตันละ ๕ เมตร เป็นชั้นที่หนึ่งพอดีเงินหมดลง ทางคณะกรรมการก่อสร้างก็ได้แต่รอคอยอยู่
ด้วยความกระหายในการที่จะก่อสร้างต่อ แต่ด้วยความใหญ่โตของพระธาตุ ซึ่งใครๆก็ไม่สามารถจะทำ
ให้เสร็จได้อันในเวลาอันรวดเร็ว จึงได้แต่รอไปจนกว่าจะได้พบท่านผู้มีจิตศรัทธาช่วยอุ้มชูการก่อสร้าง
ต่อไป

ในระยะนี้คณะกรรมการแทบจะหมดหวังเอาทีเดียวแต่ด้วยบุญบารมีขององค์พระ
บรมธาตุจะได้สถิตสถาพรอยู่คู่มืองอุบลราชธานี จึงได้บันดาลให้ปราณี ใจประสาทรียาท่านป่าไม้
เขตอุบลราชธานีในขณะนั้น ได้มาทำบุญที่วัดหนองบัว ด้วยจิตศรัทธา และด้วยบุญญาธิการที่ได้เคย
สร้างสมไว้แต่ปางก่อน คุณนายปราณี ในประสาธน์ จึงได้เล่าถึงองค์พระพระธาตุที่ค้างการก่อสร้างอยู่
ให้ท่านป่าไม้เขตทราบ เมื่อ นายอุทัย ใจประสาธน์ ป่าไม้เขตอุบลในขณะนั้นได้มาเห็นการก่อสร้างพระ
พระธาตุทั้งค้างไว้ การดำเนินงานก่อสร้างหยุด เพราะคอยเงินเช่นนั้น ก็เกิดศรัทธาอันแรงกล้า จึงได้
คิดดำริสร้างมหาภินทรวง คณะข้าราชการป่าไม้สามัคคีขึ้นในเขตของท่าน พร้อมด้วยข้าราชการพ่อค้าไม้
พ่อ ประชาชน เพื่อหาเงินมาสร้างพระบรมธาตุองค์ใหญ่นี้ต่อไปโดยไม่หักค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้นด้วยบุญ
กุศล และด้วยความร่วมแรงร่วมใจ จากคณะภินทรวงสามัคคีในปี ๒๕๐๗ ได้เงินแปดหมื่นเศษคณะศรัทธา
ก็ได้ประชุมกันจัดแบ่งหน้าที่ทำการก่อสร้างต่อไปอีก จนได้ส่วนสูงของพระธาตุใหญ่รอบนอกขึ้นเป็น ๓
ชั้น ปี ๒๕๐๘ ท่านป่าไม้เขต คือ นายอุทัย ใจประสาธน์ ก็ได้เชิญชวนข้าราชการป่าไม้ พ่อค้าไม้จัดสร้าง
มหาภินทรวงสามัคคีขึ้นอีกเป็น ปีที่สองมาทอดถวายที่วัดพระธาตุหนองบัวเพื่อสมทบทุนสร้างพระบรม
ธาตุอีกเป็นเงินเก้าหมื่นบาทเศษ คณะกรรมการก่อสร้างได้ดำเนินการก่อสร้างต่อไปอีก ได้ความสูงของ
พระธาตุ ขึ้นอีก ๔ ชั้นรวมเป็น ๗ ชั้น

ต่อมา นายอุทัย ใจประสาธ ได้ย้ายไปดำรงตำแหน่งป่าไม้เขตจังหวัดอุดรธานี แม้ท่านผู้นี้จะย้ายไปแล้วก็ตาม ด้วยศรัทธาอันแรงกล้าของท่าน ในปี ๒๕๑๐ นายอุทัย ใจประสาธ ป่าไม้เขตจังหวัดอุดรธานี ได้ร่วมกับ นายธีระ นาคะธีรานนท์ ป่าไม้เขตจังหวัดอุบลราชธานี ที่ย้ายมาใหม่ พร้อมด้วยคุณนายของท่าน และคณะข้าราชการป่าไม้เขต พ่อค้าไม้ทั้ง ๘ จังหวัดใน ๒ เขต ได้พร้อมใจกันสร้างมหาภิกษุสามัคคีอีกครั้งหนึ่ง มาทอดถวายที่วัดพระธาตุหนองบัวนี้ ได้เงินสามแสนสามหมื่นเศษ และในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ คณะของป่าไม้เขตเขตได้มาทอดถวายผ้าป่าสามัคคีได้เงินสมทบทุนสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ เป็นเงินสามแสนสามหมื่นเก้าพันบาทเศษพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ได้สร้างต่อไปจนสำเร็จ ด้วยแรงศรัทธาของคณะมหาภิกษุสามัคคี และผ้าป่าสามัคคี

๓.๑.๒ ความเชื่อที่มีต่อการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์

ความเชื่อและพิธีกรรมของชาวจังหวัดอุบลราชธานี มีหลายประเภทและหลายรูปแบบ เป็นการผสมผสานคติความเชื่อในสมัยก่อนที่ยังคงอิทธิพลสืบเนื่องถึงยุคปัจจุบัน กับพิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์หรือฮินดูและพระพุทธศาสนาทั้งแบบเถรวาทและมหายาน ที่คลุกเคล้าผสมกลมกลืนกันจนกลายเป็นหนึ่งเดียว ชาวจังหวัดอุบลราชธานีเป็นชุมชนเกษตรกรรมดั้งเดิมมีวิถีชีวิตที่พึ่งพาธรรมชาติและสายน้ำ คติความเชื่อจึงเกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ อำนาจเหนือธรรมชาติ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ ผีसाทเวตดา และพญานาคคติความเชื่อเหล่านี้ ได้ประยุกต์รวมเข้ากับพิธีกรรมทางศาสนา กลายเป็นธรรมเนียมประเพณีขนบประเพณี และจารีตประเพณี ถิ่นปฏิบัติในการดำรงชีวิตประจำวันตั้งแต่เกิดจนตาย

อย่างไรก็ตาม ความเชื่อที่มีต่อการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ ซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวในประเด็นต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับความเชื่อที่มีต่อการบูชาพุทธเจดีย์ในพระไตรปิฎก รวมถึงมีบางประเด็นที่แตกต่างจากความเชื่อในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ฉะนั้นผู้วิจัยได้อธิบายถึงความเชื่อที่มีต่อการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ พอสังเขป ดังต่อไปนี้

๓.๑.๒.๑ ความเชื่อที่แสดงออกถึงการระลึกถึงพระพุทธเจ้า

พระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ซึ่งประดิษฐานที่วัดพระธาตุหนองบัวเป็นสถานที่และถาวรวัตถุที่ทรงคุณค่าและควรแก่การรักษาไว้เพื่อให้คงอยู่ตลอดไป^๔ ที่กล่าวเช่นนั้นเพราะพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์เป็นเจดีย์ที่บรรจุพระบรมธาตุของพระพุทธเจ้าซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้าและควรแก่การสักการบูชา^๕ ซึ่งทุกปีในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดใกล้เคียงจะพร้อมเพรียงกันมานมัสการขอพร กราบไหว้บูชา รวมไปถึง

^๔ สัมภาษณ์ พระครูอมรธรรมโสโรช, เจ้าอาวาสวัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^๕ สัมภาษณ์ พระวัลลภ วรรณโม, วัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

น้อมนำเอาดอกไม้เครื่องหอม ธูปเทียน มาเวียนประทักษิณเพื่อระลึกนึกถึงคุณของพระพุทธเจ้า พระธรรมและพระสงฆ์เพื่อเป็นการถวายเป็นพุทธบูชาและเพื่อระลึกนึกถึงพระพุทธเจ้าผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ^๖ ความเชื่อที่แสดงออกถึงการระลึกถึงพระพุทธเจ้า

อย่างไรก็ตาม ทางวัดพระธาตุหนองบัวจะตระหนักและเห็นความสำคัญต่อองค์พระธาตุซึ่งในปีที่ทางวัดได้รวบรวมจัดตั้งจากญาติโยมผู้มีจิตอันเป็นบุญเป็นกุศลร่วมบูรณะองค์พระธาตุเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาและเพื่อเป็นถาวรวัตถุให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามาสักการะบูชาเพื่อเป็นการระลึกถึงพระคุณของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงสละประโยชน์ตนเพื่อประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่เพื่อให้เข้าใจและเข้าถึงความเป็นจริงของชีวิต ฉะนั้น พฤติกรรมดังกล่าวของชาวพุทธแสดงให้เห็นถึงความเชื่อที่แสดงออกถึงการระลึกถึงพระพุทธเจ้าอย่างแท้จริง^๗

๓.๑.๒.๒ ความเชื่อที่แสดงออกถึงการบูชาบุคคลที่ควรบูชา

บูชาบุญนิยานันต์ เอตมมจฺ คลมุตตมํ แปลว่า “บูชาบุคคลที่ควรบูชา ถือว่าเป็นมงคลอันสูงสุด” เพราะฉะนั้น การบูชาหรือการเคารพถือว่าเป็นหน้าที่อันสำคัญของชาวพุทธที่พึงปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์องค์เณร หรือฆราวาสญาติโยมเป็นสิ่งที่พึงปฏิบัติเป็นประจำอยู่เสมอ^๘ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหลักมงคลชีวิตใน ๓๘ ประการ ที่พึงนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตของตนอยู่เสมออันเนื่อง ทั้งที่เป็นสถานที่ ตัวบุคคลหรือแม้กระทั่งวัตถุ เป็นต้น

ดังนั้น ในจังหวัดอุบลราชธานีมีพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ถือว่าเป็นสถานที่หรือเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธในจังหวัดอุบลราชธานีที่สะท้อนออกมาในรูปแบบของความเชื่อ พิธีกรรม รวมไปถึงประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม^๙ ซึ่งกล่าวได้ว่าพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์วัดพระธาตุหนองบัวมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชุมชนเป็นอย่างยิ่ง^{๑๐} จึงทำให้ทุกปีทั้งในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชาและรวมไปถึงงานบุญประจำปีซึ่งจะมีประชาชนในคุ้มวัดและใกล้เคียงรวมไปถึงนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้มามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาโดยเฉพาะการเข้าร่วมกิจกรรมเวียนเทียนถวายเป็นพุทธบูชา^{๑๑} ถือว่าเป็นการบูชาบุคคลที่ควรบูชาด้วยการระลึกนึกถึงคุณพระพุทฺธ คุณพระธรรม และคุณพระสงฆ์ด้วยการนำเอาดอกไม้ธูปเทียนเป็นสัญลักษณ์ในการบูชาและแสดงความเคารพต่อบุคคลหรือสิ่งที่ควรเคารพจึงถือเป็นแนวทางที่สู่ความเป็นมงคลที่มีต่อการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ซึ่งเป็นดังตัวแทนของ

^๖ สัมภาษณ์ พระครูอมรธรรมสโรช, เจ้าอาวาสวัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^๗ สัมภาษณ์ พระมารุต สนธิโก, พระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^๘ สัมภาษณ์ นายไสว กองคำ, ปราชญ์ชาวบ้านคุ้มวัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^๙ สัมภาษณ์ นายวิรัช กาบบาลี, ปราชญ์ชาวบ้านคุ้มวัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๐} สัมภาษณ์ พระมารุต สนธิโก, พระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายไสว กองคำ, ปราชญ์ชาวบ้านคุ้มวัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

พระพุทธรูปเจ้าซึ่งการแสดงออกของชาวพุทธสะท้อนให้เห็นความเชื่อที่แสดงออกถึงความเคารพและการบูชาต่อพระพุทธรูปเจ้าซึ่งเป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การบูชาตามหลักมงคลในทางพระพุทธศาสนา^{๑๒}

๓.๑.๒.๓ ความเชื่อที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมอันดีงามของชาวพุทธ

การสักการบูชาถือว่าเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเคารพและระลึกนึกถึงคุณงามความดีของสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งที่เป็นสถานที่ วัตถุหรือแม้กระทั่งบุคคลซึ่งควรแก่เคารพและกราบไหว้^{๑๓} อาทิเช่น บิฑามารดา ครูบาอาจารย์ซึ่งเป็นบุคคลที่ควรแก่การสักการะและกราบไหว้และระลึกนึกถึงอยู่เสมอ สำหรับในทางพระพุทธศาสนานั้นสัญลักษณ์ที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นพระพุทธศาสนาที่ควรแก่การอภิวาท เช่น พระพุทธรูป เจดีย์ พระสถูป เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์สำคัญที่บ่งบอกให้รู้ว่าเป็นศาสนาพุทธซึ่งถาวรวัตถุดังกล่าวนี้มีคุณค่าและควรแก่การน้อมนำสักการะเป็นอย่างยิ่ง^{๑๔}

สำหรับในจังหวัดอุบลราชธานีมีสถานที่ที่สำคัญมากมายที่ควรแก่การสักการะบูชาและกราบไหว้โดยเฉพาะพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ ซึ่งประดิษฐานอยู่ที่วัดพระธาตุหนองบัวเป็นสถานที่ที่พุทธศาสนิกชนทั้งในจังหวัดอุบลราชธานีและต่างจังหวัดได้เข้ามาสักการะบูชาและขอพรเป็นจำนวนมากเป็นประจำทุกวัน^{๑๕} ซึ่งในแต่ละปีทางวัดจะมีการจัดงานเพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้มีโอกาสมาสักการะบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ซึ่งคนส่วนใหญ่จะเข้ามาเป็นจำนวนมากซึ่งเกิดจากความศรัทธาที่มีต่อองค์พระธาตุซึ่งถือว่าเป็นสัญลักษณ์สำคัญหรือเป็นตัวแทนของพระพุทธรูปเจ้าซึ่งสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมอันดีงามของพุทธศาสนิกชนที่เกิดจากความเชื่อที่มีต่อองค์พระธาตุ^{๑๖} เพราะฉะนั้น จากพฤติกรรมของชาวพุทธในจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดใกล้เคียงรวมไปถึงนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่ได้มีโอกาสมาสักการะบูชาขององค์พระธาตุที่มีความสวยงามสะท้อนให้เห็นความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาซึ่งทางวัดได้มีการบูรณะซ่อมแซมมาโดยตลอด^{๑๗} เพื่อให้เป็นถาวรวัตถุสำคัญและถาวรเป็นพุทธบูชาจึงทำให้วัดพระธาตุหนองบัวเป็นสถานที่และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทำให้พุทธศาสนิกชนทั้งในและต่างประเทศมาสักการะบูชาเป็นจำนวนมากทุกปีซึ่งสะท้อนให้เห็นความเชื่อที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมอันดีงามของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์^{๑๘}

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระครูอมรธรรมโสโรช, เจ้าอาวาสวัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๓} สัมภาษณ์ พระครูอมรธรรมโสโรช, เจ้าอาวาสวัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระวัลลภ วรธมโม, วัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๕} สัมภาษณ์ พระมารุต สนธิโก, พระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายไสว กองคำ, ปราชญ์ชาวบ้านคุ้มวัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระครูอมรธรรมโสโรช, เจ้าอาวาสวัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายวิริญ กาบบาลี, ปราชญ์ชาวบ้านคุ้มวัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

๓.๑.๒.๔ ความเชื่อที่แสดงออกถึงการนำพุทธคุณและพุทธธรรมมาพัฒนาตนเอง

สำหรับพุทธศาสนิกในจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดใกล้เคียงที่มาสักการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์นั้นบางคนมาด้วยความสมหวังและหมดหวังในการดำเนินชีวิตของตน การที่พุทธศาสนิกชนได้เข้ามามีสการสักการบูชาและขอพรในสิ่งที่ตนตั้งใจไว้เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนปรารถนา^{๑๙} เพราะฉะนั้นพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์จึงเป็นศูนย์รวมความเชื่อและรวมไปถึงศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธศาสนิกชนที่สำคัญเป็นที่พึ่งทางจิตใจให้กับผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก^{๒๐} ที่กล่าวเช่นนี้เพราะชาวพุทธส่วนใหญ่เมื่อประสบกับความทุกข์ก็จะมาเข้าวัดเพื่อสวดมนต์ขอพรทำจิตใจของตนให้สงบเยือกเย็นเพราะวัดถือว่าเป็นสถานที่ที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สงบร่มรื่น สามารถช่วยให้จิตใจที่มัวหมองขุ่นมัวกลับกลายมาเป็นผู้ที่มีจิตใจที่ร่าเริงเบิกบาน^{๒๑} ผู้ที่มาสักการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ก็เช่นเดียวกันซึ่งผู้ที่มากราบไหว้ก็เปรียบกับได้อยู่ต่อหน้าพระพักต์ของพระพุทธองค์ ถึงแม้จะเป็นเพียงความรู้สึก(นามธรรม)เท่านั้นแต่ที่สำคัญเกิดจากความเชื่อที่สะท้อนในรูปแบบของพฤติกรรมที่แสดงออกมาเพราะชาวพุทธทุกคนย่อมมีพฤติกรรมที่แสดงออกมาที่คล้ายกันเสมอ^{๒๒}

อย่างไรก็ตาม การที่ชาวพุทธได้มีโอกาสเข้ามาสักการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อที่มีต่อองค์พระธาตุโดยมีพระสงฆ์เป็นตัวแทนในการให้คำแนะนำอบรมสั่งสอนซึ่งบางคนก็น้อมนำเอาหลักธรรมมาพัฒนาตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้น^{๒๓}

๓.๑.๒.๕ ความเชื่อที่ทำให้จิตสงบและเกิดสติปัญญาในการแก้ปัญหาชีวิต

สำหรับการสักการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์นั้น ถ้าหากมีจุดมุ่งหมายให้เกิดความสงบจิต และเกิดสติปัญญาในการแก้ปัญหาชีวิตแล้วนั้นจุดมุ่งหมายนั้นย่อมเป็นคุณค่าที่สำคัญในการพัฒนาจิตใจรวมไปถึงคุณภาพชีวิตที่ดีซึ่งโดยความเป็นจริงแล้วการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์สามารถก่อให้เกิดความสงบกายและก่อให้เกิดสติปัญญาอย่างมากมาย^{๒๔}

ฉะนั้น คนที่มีความทุกข์ จิตใจรุ่มร้อน พลุกพล่าน เมื่อได้บูชาพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ก็จะก่อให้เกิดความสงบเยือกเย็นได้ เมื่อจิตสงบเยือกเย็นสติปัญญาก็เป็นสิ่งที่ตามมา เพราะความสงบหรือสมาธิ เป็นสิ่งที่ขาดอกุศลทั้งปวงในจิตใจ จิตใจย่อมไม่ขุ่นมัว สติปัญญาก็ตามมาได้

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระมารุต สนธิโก, พระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายไสว กองคำ, ปราชญ์ชาวบ้านคุ้มวัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระครูอมรธรรมโสโรช, เจ้าอาวาสวัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๒} สัมภาษณ์ พระวัลลภ วรธมโม, วัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระครูอมรธรรมโสโรช, เจ้าอาวาสวัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายวิริญ กาบบาลี, ปราชญ์ชาวบ้านคุ้มวัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

สามารถแก้ปัญหาหรือหาทางออกให้ชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม^{๒๕} เพราะฉะนั้น จึงก่อให้เกิดความเชื่อที่ส่งผลทำให้มีจิตใจที่สงบเยือกเย็นและเกิดสติปัญญาในการแก้ปัญหาชีวิตต่อไป^{๒๖}

๓.๑.๒.๖ ความเชื่อที่แสดงออกถึงการลดทอนภูมิมานะ

อันที่จริงแล้วการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์นั้นเกิดจากกระบวนการความเชื่อตามหลักทางพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นการเชื่อแบบชาวบ้านที่เป็นสิ่งที่คอยเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจที่สำคัญ ฉะนั้น ความเชื่อที่แสดงออกมาให้เห็นในรูปแบบของพิธีกรรม อาทิเช่น การนำดอกไม้เครื่องหอม มาสักการะกราบไหว้ การเวียนเทียนทำประทักษิณรอบองค์พระเจดีย์ การสวดสรรเสริญพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ เป็นต้น การแสดงออกเช่นนี้ถือว่าเป็นการสอนให้บุคคลมีความอ่อนน้อมถ่อมตัว ที่มีอยู่ในตนเองให้คลายลงไป^{๒๗}

ดังนั้น ความเชื่อที่มีต่อการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์จึงมีจุดมุ่งหมายสำคัญในการลดทอนภูมิมานะจึงเป็นจุดมุ่งหมายที่เป็นมีคุณค่าทางความเชื่อที่มีต่อการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์^{๒๘}

๓.๑.๒.๗ ความเชื่อที่มีต่อความศักดิ์สิทธิ์อิทธิฤทธิ์และปาฏิหาริย์

ชาวจังหวัดอุบลราชธานีมีความเชื่อที่มีต่อการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ที่สอดคล้องกับเรื่องราวของความศักดิ์สิทธิ์ ความมีอิทธิฤทธิ์ และปาฏิหาริย์^{๒๙} ทั้งนี้ประชาชนส่วนใหญ่ยังเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติที่แฝงอยู่ในพระบรมธาตุว่าสามารถดลบันดาลในสิ่งปรารถนาในหลายๆด้านซึ่งเป็นคติความเชื่อที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษที่ประสบพบเจอ^{๓๐}

อย่างไรก็ตาม ความเชื่อในเรื่อง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์นี้ ได้ถูกนำมาผูกเชื่อมโยงกับองค์พระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์^{๓๑} ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนพระพุทธศาสนาว่าเป็นพระบรมธาตุเจดีย์ที่มีความศักดิ์สิทธิ์อย่างยิ่ง และได้แสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ให้เป็นที่ปรากฏประจักษ์พยานสืบต่อเรื่อยมา เพราะฉะนั้น ความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ มีความเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนาและพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น^{๓๒}

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระครูอมรธรรมโสโรช, เจ้าอาวาสวัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระมารุต สนธิโก, พระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายวิริญ กาบบาลี, ปราชญ์ชาวบ้านคุ้มวัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๘} สัมภาษณ์ พระวัลลภ วรธมโม, วัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๒๙} สัมภาษณ์ พระครูอมรธรรมโสโรช, เจ้าอาวาสวัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๓๐} สัมภาษณ์ พระมารุต สนธิโก, พระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายไสว กองคำ, ปราชญ์ชาวบ้านคุ้มวัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๓๒} สัมภาษณ์ นายคำภา พูลพันธ์, ปราชญ์ชาวบ้านคุ้มวัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

๓.๑.๒.๘ ความเชื่อที่มีต่อสิ่งลี้ลับ (ผีหรือวิญญาณ)

ชาวจังหวัดอุบลราชธานีที่มาบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์มีความเชื่อในเรื่องของวิญญาณค่อนข้างมากเพราะเป็นสถานที่ที่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คอยปกป้องรักษาพระบรมธาตุเจดีย์ แสดงอิทธิฤทธิ์ อำนาจเหนือธรรมชาติที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตการดำรงคงอยู่ พระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ถือว่าเป็นสถานที่สำคัญสถาปตยกรรมอีสานเป็นมรดกทางอารยธรรมสืบทอดต่อมาจากบรรพบุรุษ อันเป็นคติความเชื่อแนวคิดเดียวกันกับชุมชนสมัยโบราณ^{๓๓}

อย่างไรก็ตามความเชื่อเกี่ยวกับผีที่สิ่งสถิตอยู่ที่พระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์จึงมีบทบาทและอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพของชุมชนเกษตรกรรมของชาวจังหวัดอุบลราชธานีมาโดยตลอดทั้งนี้ยังต้องพึ่งพาและขึ้นต่อธรรมชาติ เพราะฉะนั้น ความเชื่อที่มีต่อสิ่งลี้ลับหรือวิญญาณที่สิ่งสถิตอยู่ที่พระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ ได้ผสมผสานกลมกลืนเข้าด้วยกันจนแยกไม่ออกว่า พิธีกรรมใด เกิดจากความเชื่อในพระพุทธศาสนา ในศาสนาพราหมณ์หรือฮินดูหรือพิธีกรรมใด เกิดจากความเชื่อในเรื่องผีหรือวิญญาณที่ไม่สามารถมองเห็น แต่ส่งเสริมกันไปโดยไม่มี ความขัดแย้ง ในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมมีการจัดแบ่งงานตามหน้าที่รับผิดชอบ หมอขวัญทำพิธีทางพราหมณ์ หมอธรรม หมอส่อง หมอลำผีฟ้าทำพิธีทางผี พระภิกษุสงฆ์ทำพิธีทางพระพุทธศาสนา พิธีกรรมในงานบุญ ประเพณีทั้งหลาย จึงต่างล้วนดำเนินไปได้ ด้วยความราบรื่น และบรรลุล่วงวัตถุประสงค์ของชุมชน^{๓๔}

๓.๑.๒.๙ ความเชื่อเรื่องกรรม

ชาวจังหวัดอุบลราชธานีมีความเชื่อในเรื่องกรรม ผลหรือวิบากของกรรม เชื่อในผลของบุญและบาป เชื่อในทุกข์ คือ นรก และสุคติ คือ สวรรค์ ถ้าทำบุญหรือทำดีจะได้รับผลกรรมดี สิ้นชีวิตแล้วจะได้ขึ้นไปเกิดบนสวรรค์หรือเทวโลก ถ้าทำบาปหรือทำชั่วจะได้รับผลกรรมชั่วจะตกลงสู่อบายภูมิ คือ นรก ด้วยคตินี้ จึงส่งผลให้เกิดความเชื่อและศรัทธาในการทำกรรมดี คือ การทำบุญทำทาน หรือ บุญกิริยาวัตถุ ๓ คือ ทานมัย สีลมัย และภาวนามัย ซึ่งแสดงออกในวิถีชีวิตประจำวัน รวมทั้งในงานบุญประเพณี ที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมา งานศึกษาวิจัยนี้ จะกล่าวถึงปรัชญาแนวคิด พุทธธรรมของพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องกรรม บุญ – บาปและ นรก – สวรรค์ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดจากความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลที่มีต่อพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ทั้งสิ้น^{๓๕}

^{๓๓} อุทัย ภัทรสุข, “การศึกษาอิทธิพลของพระธาตุพนมที่มีต่อความเชื่อและพิธีกรรมของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔, หน้า ๑๐๘ .

^{๓๔} สัมภาษณ์ นายวิรัช กาบบาลี, ประชาชนชาวบ้านคุ้มวัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๓๕} สัมภาษณ์ นายไสว กองคำ, ประชาชนชาวบ้านคุ้มวัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

๓.๑.๓ พิธีกรรมที่มีต่อการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์

วัดหนองบัวหรือชาวอุบลนิยมเรียกว่า “วัดพระธาตุหนองบัว” เป็นวัดที่มีชื่อเสียง และมีความสำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานี และมีสถาปัตยกรรม ที่งดงามและน่าสนใจ สำหรับนักท่องเที่ยวที่ควรจะได้แวะมาเที่ยวชมและสักการะสิ่งศักดิ์ที่วัดแห่งนี้ นั่นคือ “พระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์” พระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์นี้ สร้างขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์ครอบรอบ ๒๕ ศตวรรษของพุทธศาสนาในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้จำลองแบบมาจากเจดีย์ที่พุทธคยา ประเทศอินเดีย ภายในเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ หลังจากนั้นได้มีการบูรณะและสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์องค์ปัจจุบันครอบ องค์พระธาตุเดิมไว้

พระธาตุองค์ใหม่ที่สร้างขึ้นเป็นองค์สีขาว ตัดกับลวดลายสีทองอย่างงดงามวิจิตรบรรจง ภายนอกเป็นภาพปูนปั้นที่องค์พระธาตุด้านนอก บอกเล่าเรื่องราว เกี่ยวกับพระเจ้าสิบชาติ ด้านล่างรอบพระธาตุเป็นพุทธสาวกในบรรพพุทธศาสนาส่วนฐานรองรับองค์พระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ด้วยพญานาค ครุฑและ ยักษ์สำหรับกำแพงแก้วทั้ง ๔ ด้านประดิษฐานพระเจดีย์องค์เล็กไว้ทั้งสี่มุม ลวดลายเทพพนม เทวดาต่าง ๆ บนองค์พระธาตุเล็กนั้นก็มีความงดงาม ไม่แพ้กัน นอกจากนี้ด้านหลังของพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ มีพระวิหารภายในเป็นที่ประดิษฐานพระประธาน และพระพุทธรูปที่งดงามหลายองค์ นักท่องเที่ยวสามารถแวะไปกราบไหว้ขอพรเพื่อเป็นสิริมงคล

อย่างไรก็ตาม ความเชื่อที่มีต่อพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์จึงเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของกระบวนการทางความเชื่อสำคัญดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ฉะนั้น จากความเชื่อดังกล่าวทำให้เกิดประเพณีสำคัญในการเคารพต่อพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานีซึ่งมีพิธีกรรมสำคัญในการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ ผู้วิจัยขอนำมาอธิบายพอสังเขป ดังต่อไปนี้

๓.๑.๓.๑ พิธีกรรมการบูชาด้วยเครื่องสักการะต่างๆ (อามิสบูชา)

พระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ถือเป็นศาสนสถานอันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นตัวแทนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่สำคัญรวมถึงเป็นศูนย์รวมจิตใจอันสำคัญของพุทธศาสนิกชนโดยเฉพาะชาวจังหวัดอุบลราชธานี^{๓๖} ที่สำคัญยังเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองในพระพุทธศาสนาในด้านต่างๆอีกมากมาย เพราะฉะนั้น พระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ถือเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้ารวมถึงความดีงามของพระองค์ที่ได้อุทิศชีวิตเพื่อพระพุทธศาสนา

อย่างไรก็ตาม ความเชื่อสำคัญที่มีต่อพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ของพุทธศาสนิกชนจึงทำให้เกิดพิธีกรรมต่างๆมากมายเพื่อเป็นการระลึกนึกถึง พุทธคุณ ธรรมคุณ และสังฆคุณ และเป็นการน้อมเคารพด้วยความเป็นสิริมงคลแก่ตนและครอบครัว ทั้งนี้ชาวจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดใกล้เคียง

^{๓๖} สัมภาษณ์ พระครูอมรธรรมโสโรช, เจ้าอาวาสวัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

รวมถึงนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้แสดงความเคารพต่อพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ด้วยการนำดอกไม้ ธูป เทียนเครื่องหอม ไปบูชาต่อองค์พระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์เพื่อเป็นการแสดงความเคารพต่อพระพุทธเจ้าเสมือนท่านยังทรงมีพระชนอยู่ นั่นก็แสดงให้เห็นถึงพิธีกรรมอันสำคัญเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงความเชื่อที่มีพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์โดยออกมาให้เห็นในรูปแบบของการนำดอกไม้ ธูป เทียนเพื่อน้อมนำไปสักการะบูชาเพื่อขอในสิ่งที่ตนปรารถนา สำหรับในส่วนของท่านวัดและชุมชนจะมีประเพณีสำคัญในการจัดงานเพื่อนมัสการและสักการะพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์เป็นประจำทุกปี โดยให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าวัดเพื่อมาสักการะบูชาเป็นสิริมงคลต่อตนและครอบครัวต่อไป^{๓๗} ทั้งนี้ยังมีการจัดงานให้ตรงกับพระธาตุพนมเนื่องจากมีความสัมพันธ์กันมาอย่างยาวนาน^{๓๘}

๓.๑.๓.๒ การบูชาด้วยการปฏิบัติบูชา

สำหรับพิธีกรรมการบูชาต่อพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ถือเป็นความเชื่อที่ได้รับอิทธิจากพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์โดยเฉพาะ ในเรื่องของบูชาด้วยการปฏิบัติบูชาซึ่งเป็นการบูชาที่พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะเป็นเรื่องที่จะรักษาไว้ซึ่งแก่นพระพุทธศาสนาแต่การบูชาด้วยอามิส คือ ดอกไม้ ธูป เทียนก็สำคัญเช่นกัน แต่เป็นเพียงกระพี้เท่านั้นแต่ก็สำคัญ สืบเนื่องจากถ้าไม่รักษาความเป็นกระพี้แก่นก็คงเข้าไม่ถึงแก่นกัน เพราะฉะนั้น พิธีกรรมของการบูชาที่มีต่อพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์จึงเป็นเรื่องสำคัญโดยเฉพาะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองในพระพุทธศาสนา รวมทั้งความเป็นพระพุทธศาสนาของชาวพุทธที่ได้ปฏิบัติตนและรู้จักหน้าที่ของชาวพุทธที่ควรพึงปฏิบัติและรักษาไว้

อย่างไรก็ตาม พิธีกรรมการบูชาด้วยการปฏิบัติบูชาต่อพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ส่วนใหญ่แล้วทางวัดจะมีบทบาทสำคัญในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาโดยเฉพาะในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา เป็นต้น ซึ่งเป็นพิธีกรรมทางศาสนาที่สำคัญเพื่อนำพุทธศาสนิกชนได้มีโอกาสได้มาระลึกถึงคุณพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ซึ่งทุกปีทางวัดได้จัดให้มีการทำประทักษิณเวียนขวา ๓ รอบ บริเวณพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์เพื่อเป็นการแสดงความเคารพต่อตัวแทนของพระพุทธเจ้า^{๓๙} รวมทั้งทุกปีทางวัดพระธาตุหนองบัวยังมีกิจกรรมต่าง ๆ มากมายที่ส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนร่วมกับปฏิบัติบูชาต่อพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ด้วยการจัดพิธีสมโภชตลอดคืนซึ่งทางวัดจัดควบคู่ไปกับการจัดงานบุญประจำปีบุญเดือน ๓ (บุญพระเวส) เพื่อเป็นการบูชาพระรัตนตรัย รวมทั้งจัดให้มีการปฏิบัติธรรมเพื่อเป็นการถวายเป็นพุทธบูชาอีกด้วย^{๔๐}

^{๓๗} สัมภาษณ์ พระวัลลภ วรธมโม, วัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๓๘} สัมภาษณ์ นายไสว กองคำ, ปราชญ์ชาวบ้านคุ้มวัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๓๙} สัมภาษณ์ พระวัลลภ วรธมโม, วัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๔๐} สัมภาษณ์ พระครูอมรรธมสรโรช, เจ้าอาวาสวัดพระธาตุหนองบัว, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

๓.๒ ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาเจดีย์หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล วัดดอนธาตุ

วัดดอนธาตุเป็นสถานที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานีเป็นสถานที่ที่หลวงปู่เสาร์ กนตสีโลได้รุดงค์มาบำเพ็ญเพียรภาวนาและก่อตั้งวัดขึ้นเพื่อเป็นแหล่งศูนย์รวมจิตใจที่สำคัญรวมไปถึงเป็นจุดกำเนิดของความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนาที่สำคัญมากมายเพื่อให้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนรวมไปถึงสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญทางประวัติศาสตร์ ฉะนั้นผู้วิจัยจะได้นำประเด็นที่สำคัญในการศึกษา ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเจดีย์หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของวัดดอนธาตุ ประวัติความเป็นมาของเจดีย์หลวงปู่เสาร์ กนตสีโลชีวประวัติของหลวงปู่เสาร์ กนตสีโล และรวมไปถึงความเชื่อและพิธีกรรมที่มีต่อการบูชาเจดีย์หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล ซึ่งผู้วิจัยจะได้สรุปตามประเด็น ดังนี้

๓.๒.๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเจดีย์หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล

๓.๒.๑.๑ ประวัติความเป็นมาของวัดดอนธาตุ

วัดดอนธาตุ ตั้งอยู่ที่ทิศตะวันออกของแก่งสะพือ ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวขึ้นชื่อ โดยอยู่ห่างไปประมาณ ๖ กิโลเมตร ตามลำน้ำมูล^{๔๑}

วัดนี้ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่เป็นเกาะอยู่กลางลำน้ำมูล ระหว่างบ้านทรายมูล ตำบลทรายมูล และบ้านคันไร่ ตำบลคันไร่ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี โดยที่เกาะดอนธาตุ ร่องน้ำทิศเหนือแคบ จึงใกล้ชิดกับหมู่บ้านทรายมูล ทางราชการจึงให้อยู่ในปกครองของหมู่บ้านทรายมูล

เกาะดอนธาตุ มีเนื้อที่ดินประมาณ ๑๓๐ ไร่ ลักษณะยาวริตามลำน้ำมูล หัวดอนเกาะอยู่ทิศตะวันออก มองเห็นหมู่บ้านทรายมูล อยู่ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ สองฝั่งร่องตะโกนได้ยินถึงกัน (ผมไม่ได้ลองตะโกนดู จึงบอกไม่ได้ว่าต้องตะโกนดังหรือค่อยเท่าใด)

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๐ หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล และท่านพระอาจารย์ดี ฉนโน ได้จาริกมาปักกลดกรรมฐานหาที่ที่เหมาะสมเพื่อก่อสร้างวัดวิปัสสนากรรมฐานฝ่ายธรรมยุติกนิกาย และได้ก่อสร้างวัดภูเขาแก้วขึ้นเป็นรูปร่างในปี พ.ศ. ๒๔๘๑

เมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๔๘๑ ชาวบ้านสะเว ตำบลสะเว เกิดอาเพศ ประชาชนภูธรเจ็บป่วยกันมากเกือบจะทุกบ้าน หัวหน้าหมู่บ้านสะเวได้มานิมนต์พระอาจารย์ดี ฉนโน เดินทางข้ามลำน้ำมูลไปทำพิธีปิดเปาทางศาสนา และแต่งยาต้ม (ยาฮากไม้) “หม้อใหญ่” รักษาชาวบ้านที่เจ็บไข้ได้ป่วยจนเป็นที่ปิติสุขทั่วทั้งหมู่บ้าน

^{๔๑} ปฐม - ภัทรา นิคมานนท์, พระครูวิเวกพุทธกิจหลวงปู่ใหญ่เสาร์ กนตสีโล, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.dharma-gateway.com/monk/monk_biography/lp-sao/lp-sao-hist-02-22.htm [๑๙ ธ.ค. ๒๕๕๘].

พ.ศ. ๒๔๙๐ พระปู่เย จากวัดบูรพาฯ อุบลฯ มาจำพรรษา ๑ ปี

พ.ศ. ๒๔๙๑ ท่านพระปู่แดง จากวัดบูรพาฯ มาดูแลรักษา

พ.ศ. ๒๔๙๒ ท่านพระอาจารย์เหลียว ซึ่งเป็นชาวบ้านทรายมูล อุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ เข้าจำพรรษาดูแลรักษาวัดดอนธาตุนาน ๑๑ ปี นับจากปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ถึง พ.ศ. ๒๕๐๓ และลาสิกขาไปประกอบอาชีพค้าขายที่ตลาดอำเภอเดชอุดม

พ.ศ. ๒๕๐๔ พระอาจารย์คำน้อย ชาวบ้านเรียกท่านว่า คุณพ่อครุ เพราะท่านค่าน้อยมีเชื้อสายพม่า ท่านพระอาจารย์คำน้อย ถึงแก่มรณภาพขณะนั่งวิปัสสนากรรมฐานบนศาลาวัดดอนธาตุนี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๖

ท่านพระหอม ได้อยู่รักษาวัดนี้ต่อจากพระคุณพ่อครุ และภายหลังพระหอมท่านมีอาการสติเลือนลอย พระเถระให้ลาสิกขา กลับไปภูมิลำเนาเดิมที่บ้านกล้วย แขวงโพนทอง นครจำปาศักดิ์

หลังจากปี พ.ศ. ๒๕๐๙ วัดนี้ไม่มีพระภิกษุอยู่จำพรรษาระยะหนึ่งหากแต่ยังอยู่ในความดูแลเอาใจใส่ดูแลรักษาแบบตระเวนเข้ามา-เย็นกลับของท่านพระครูพิบูลธรรมภาณ (หลวงพ่อโชติ อากคโค) เจ้าอาวาสวัดภูเขแก้ว และเจ้าคณะอำเภอพิบูลมังสาหาร ฝ่ายธรรมยุต

ตลอดช่วงปี พ.ศ. ๒๕๐๙-๒๕๑๘ แม้จะขาดพระภิกษุอยู่จำพรรษาแต่ก็มีแม่ชี ๒ ท่าน คือ แม่ชีพัน และแม่ชีปลา อยู่ดูแลรักษาศาสนสถานแห่งนี้

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ พระนวกะวัดภูเขแก้ว ที่อุปสมบทจำพรรษาในปีนั้น ได้ทำการปฏิสังขรณ์วัดในสายวิปัสสนากรรมฐาน ฝ่ายธรรมยุต (วัดสายวิปัสสนากรรมฐาน ฝ่ายมหานิกายก็มี ที่มีชื่อเสียงมากคือวัดหนองป่าพง และวัดสาขาของหลวงพ่อชา สุภทฺโท) โดยการบัญชาการของพระครูพิบูลธรรมภาณ เจ้าคณะอำเภอพิบูลมังสาหาร ฝ่ายธรรมยุตและโดยการนำของ พระบุญเย็น โรจโน ได้นำคณะสงฆ์เข้าปฏิสังขรณ์วัดดอนธาตุ และเข้าจำพรรษาที่วัดแห่งนี้

ในปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๔๖) มีพระอาจารย์สมบุรณ์ ขนดีโก เป็นเจ้าอาวาส

วัดดอนธาตุ นอกจากประกอบศาสนกิจตามปกติธรรมเนียมประเพณีแล้ว ยังมีพิธีทำบุญตามพื้นบ้านโบราณตามฤดูกาล เช่น บุญกวนข้าวทิพย์ บุญเดือนยี่ เป็นต้น

วัดดอนธาตุ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๙ ตอนที่ ๑๔๓ วันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ ลำดับเจ้าอาวาสวัดดอนธาตุ ตำบลทรายมูล อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี มีดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-ฉายา	ช่วงปีการจำพรรษา	ระยะเวลาการจำพรรษา
๑.	หลวงปู่ดี ฉนฺโน	พ.ศ. ๒๔๘๑ - ๒๔๘๓	๓ พรรษา
๒.	หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล	พ.ศ. ๒๔๘๔-๒๔๘๕	๑ พรรษา
๓.	หลวงปู่หนู	พ.ศ. ๒๔๘๖-๒๔๘๗	๑ พรรษา
๔.	หลวงปู่เกษา	พ.ศ. ๒๔๘๘-๒๔๘๙	๑ พรรษา
๕.	หลวงปู่แย	พ.ศ. ๒๔๙๐- ๒๔๙๑	๑ พรรษา
๖.	หลวงปู่แดง	พ.ศ. ๒๔๙๑-๒๔๙๒	๑ พรรษา
๗.	พระอาจารย์เหลื่อม	พ.ศ. ๒๔๙๒ -๒๕๐๓	๑๑ พรรษา
๘.	หลวงปู่คำน้อย	พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๖	๒ พรรษา
๙.	พระอาจารย์หอม	พ.ศ. ๒๕๐๗	
๑๐.	พระครูพิบูลธรรมภาณ	พ.ศ. ๒๕๐๗-๒๕๑๗	๑๐ พรรษา
๑๑.	พระอาจารย์บุญเย็น โรจโน	พ.ศ. ๒๕๑๘-๒๕๒๕	๘ พรรษา
๑๒.	หลวงปู่ทอง	พ.ศ. ๒๕๒๖-๒๕๒๙	๔ พรรษา
๑๓.	หลวงปู่สมบุรณ์ ขนฺติโก	(องค์ปัจจุบันพ.ศ.๒๕๔๖)	

๓.๒.๑.๒ ประวัติความเป็นมาของเจดีย์หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล

ด้วยเหตุที่วัดดอนธาตุตั้งอยู่บนเกาะกลางแม่น้ำมูลปัจจุบันอยู่ห่างจากสถานที่ตั้งของเขื่อนปากมูล ไปทางเหนือประมาณ ๓๐ กิโลเมตร^{๔๒} ในช่วงนั้นการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ได้ดำเนินการก่อสร้างเขื่อนปากมูล เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อจ่ายไฟฟ้าแก่บริเวณอีสานใต้ ให้มีไฟฟ้าใช้อย่างเพียงพอ

ในเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของผู้อยู่อาศัยโดยรอบโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากมูล ทางวัดดอนธาตุซึ่งเป็นจุดยึดเหนี่ยวจิตใจที่สำคัญของราษฎรหมู่บ้านทรายมูล และหมู่บ้านใกล้เคียงสถานที่ก่อสร้างโครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากมูล มีท่านพระอาจารย์สมบุรณ์ ขนฺติโก ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดดอนธาตุ เป็นผู้ที่คอยให้ความรู้แก่ราษฎร ทำให้ชาวบ้านมีความกระจำต่อโครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากมูล ทางกรมไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยในเวลานั้น ดร.ณัฐวุฒิ อุทัยเสน วิศวกรหัวหน้าหน่วยวิศวกรสนาม โครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากมูล ก็ได้มีการติดต่อกับท่านเจ้าอาวาสวัดดอนธาตุ อยู่เสมอจากโอกาสที่ได้รู้จักคุ้นเคยกับ

^{๔๒} ปฐม - ภัทรา นิคมานนท์, พระครูวิเวกพุทธกิจหลวงปู่ใหญ่เสาร์ กนตสีโล, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.dharma-gateway.com/monk/monk_biography/lp-sao/lp-sao-hist-02-23.htm [๑๙ ธ.ค. ๒๕๕๕].

ทางวัด ต่อมาท่านพระอาจารย์สมบุรณ์ ได้ปรารภว่า พระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล เป็นพระบูรพาจารย์ ท่านเคยจำพรรษาอยู่ที่วัดดอนธาตุในช่วงปัจฉิมวัยเพื่อระลึกถึงท่าน จึงน่าจะร่วมกันคิดสร้างเจดีย์ท่าน พระอาจารย์เสาร์ขึ้น เพื่อเป็นอนุสรณ์ให้เป็นที่สักการบูชา และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของ พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ให้ดำเนินชีวิตตามแนวทางของพระบูรพาจารย์

พระอาจารย์สมบุรณ์ ท่านเล็งเห็นว่า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย มี ศักยภาพที่จะผลักดันให้มีการก่อสร้างพระเจดีย์พระอาจารย์เสาร์ ให้สำเร็จได้อีกทั้งเป็นโอกาสอันดีที่ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จะได้ทำความดีฝากไว้ที่แผ่นดินแห่งนี้ หลังจากได้ปรึกษากันแล้ว พระอาจารย์สมบุรณ์จึงได้ประชุมหารือกับญาติธรรม และกำนันผู้ใหญ่บ้าน ว่าน่าจะคิดสร้างเจดีย์เพื่อ เก็บอัฐิธาตุของหลวงปู่เสาร์ เพราะท่านเป็นครูอาจารย์ชั้นสูง ควรแก่การกราบไหว้บูชา คณะศิษย์และ ชาวบ้านได้ประชุมกัน เห็นพ้องต้องกันว่า ควรสร้างพระเจดีย์พระอาจารย์ปู่เสาร์ กนตสีโล ไว้ ณ วัด ดอนธาตุ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี หลังจากนั้นพระอาจารย์สมบุรณ์ ได้ไปกราบ เรียนปรึกษาหลวงปู่หล้า เขมปัตโต วัดบรรพตคีรี (ภูจ้อก้อ) อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ท่านได้ อนุโมทนาเป็นปัจจัยกันฤกษ์ในการก่อสร้างเป็นเงิน ๙๒๐ บาท และได้เอยถึง หลวงพ่อพุทธ ฐานิโย วัดป่า สาลวันจังหวัดนครราชสีมาว่าเคยเป็นเถรน้อยติดสอยปรณิบัติ พระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล ภายหลัง เมื่ออุปสมบทปี พ.ศ. ๒๔๘๗-๒๔๘๙ ได้มาเป็นลูกศิษย์ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺตเถร และจำ พรรษาที่วัดบูรพาราม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานีที่พระอาจารย์เสาร์ เคยจำพรรษา หลวงพ่อพุทธ เห็นด้วยในการสร้างพระเจดีย์และแนะนำให้ไปกราบเรียนพระอาจารย์โชติ อาภโคโค เจ้าคณะอำเภอ ให้ดำเนินการออกหนังสือแจ้งเจ้าคณะจังหวัด และพระเถระผู้ใหญ่ ดร.ณัฐวุฒิ อุทัยเสน ซึ่งภายหลัง ได้ออกไปทำงานเป็นรองประธานบริหารบริษัทิตาเลียนไทย ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด แต่ยังคงผูกพันกับ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ได้นำเรื่องสร้างพระเจดีย์ เรียนปรึกษาท่านอดิตรองปลัดสำนัก นายกรัฐมนตรี นายจิระศักดิ์ พูนผล ในขณะนั้นท่านเป็นกรรมการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และเป็นรองประธานกรรมการคณะกรรมการประสานงานอภยพราษฏรและคณะกรรมการกำหนดค่า ทดแทนที่ดินและทรัพย์สิน โครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากมูล ท่านเห็นด้วยและผลักดันให้มีการ ดำเนินการก่อสร้างพระเจดีย์พระอาจารย์เสาร์อย่างจริงจัง โดยนำเรื่องปรึกษาผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่าย ผลิตแห่งประเทศไทยขณะนั้น คือ นายวิระวัฒน์ ชลายน ซึ่งต่อมาได้เดินทางไปเขื่อนสิรินธร จังหวัด อุบลราชธานีร่วมกับนายเปรมชัย กรรณสูต ประธานบริหาร บริษัทิตาเลียนไทย ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด และได้มีโอกาสปรึกษากันเรื่องการสร้างพระเจดีย์ซึ่งท่านยินดีร่วมมือกับ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่ง ประเทศไทย สร้างพระเจดีย์ให้สำเร็จ โดยทางบริษัทิตาเลียนไทยดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด พิจารณางานก่อสร้างส่วนโครงสร้างให้ โดยบริจาคทั้งวัสดุก่อสร้าง และค่าแรงก่อสร้าง

งานสร้างพระเจดีย์ได้เริ่มอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในปี ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวาระที่ นายวิทยา คช รักษ์ เป็นผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ โดยมีท่านองคมนตรี กำธน สินธวานนท์ เป็นประธานที่ปรึกษา

และทางเจ้าอาวาสวัดดอนธาตุ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการก่อสร้างโดย นายวิทยา คชรักษ์ ผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ เป็นประธานทางการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการก่อสร้างโดย นายเปรมชัย มุสิกะภุมมะ รองผู้ว่าการก่อสร้าง เป็นประธาน และอนุมัติให้ฝ่ายออกแบบและบริหารงานก่อสร้าง ดำเนินการออกแบบและควบคุมการก่อสร้าง โดยมอบหมายให้ นางโสภณพิศ อหันทริกเป็นสถาปนิกออกแบบ งานก่อสร้างได้เริ่มในปี ๒๕๔๔ และได้ทำพิธีวางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม โดย ฯพณฯ พลอากาศตรี กำธน สินธวานนท์ องคมนตรี เป็นประธาน ในระหว่างทำพิธีอยู่นั้น ได้มีเหตุอันน่าอัศจรรย์ประจักษ์แก่ผู้ที่อยู่ร่วมพิธี กล่าวคือ มีฟ้าร้องครืนๆ และท้ายสุดมีเสียงฟ้าผ่าตบเปรี้ยงและมีฝนตกลงมาดั่งน้ำมนต์ประพรมจากสวรรค์ เสมือนเทพยดาฟ้าดินได้รับรู้กับงานมหากุศลครั้งนี้

เมื่อเริ่มต้นนั้นทางวัดดอนธาตุ ยังไม่มีผู้บริจาคมากนัก การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ จึงได้บริจาคเงิน ๒ ล้านบาท เป็นการเริ่มให้งานก่อสร้างดำเนินไปได้ งานก่อสร้างบนเกาะนี้เป็นไปด้วยความยากลำบากในการขนถ่ายวัสดุ เครื่องจักรเครื่องมือ อีกทั้งฝนตกน้ำท่วมในช่วงหน้าฝน แต่ด้วยแรงศรัทธาและพลังใจมุ่งมั่นที่จะสร้างถวายพระบูรพาจารย์ งานก่อสร้างได้รุดหน้าไปเสมือนเนรมิตเป็นที่ประหลาดใจแก่ศิษยานุศิษย์ทั้งหลายที่มากราบนมัสการท่านเจ้าอาวาสวัดดอนธาตุ ในระหว่างการก่อสร้างได้มีผู้มีจิตศรัทธาร่วมทำบุญทอดกฐิน ทอดผ้าป่า และทยอยกันส่งเงินมาบริจาค อีกทั้งบริจาคเป็นวัสดุและชิ้นงานก่อสร้าง จนทำให้งานก่อสร้างองค์พระเจดีย์แล้วเสร็จสมบูรณ์ รวมทั้งงานตกแต่งสวนโดยรอบองค์พระเจดีย์ งานติดตั้งหม้อแปลงไฟฟ้า ดึงสายไฟฟ้าข้ามแม่น้ำมูลมายังวัดดอนธาตุ งานซ่อมแซมกุฏิหลวงปู่เสาร์ ในเชิงอนุรักษ์ และงานก่อสร้างห้องน้ำและห้องสุขาสำหรับพระภิกษุ จำนวน ๘ ห้อง สำหรับอุบาสก ๕ ห้อง อุบาสิกา ๘ ห้อง รวมห้องน้ำห้องสุขาที่ก่อสร้างจำนวนทั้งหมดรวม ๒๑ ห้อง รวมเงินค่าก่อสร้างทั้งสิ้น ๑๖,๗๒๓,๒๗๓ บาท

แนวทางในการออกแบบเจดีย์พิพิธภัณฑ

- ๑) ออกแบบให้เรียบง่าย สมถะ ยึดตามแนวปฏิบัติของหลวงปู่เสาร์
- ๒) มีเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมอีสาน ทั้งรูปแบบและการใช้วัสดุท้องถิ่น
- ๓) การจัดวางผังให้มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับธรรมชาติต้นไม้ แทนที่นั่งสมาธิของหลวงปู่ โดยอนุรักษ์กุฏิ แทนที่หลวงปู่เคยนั่งสมาธิ และเก็บรักษาต้นไม้ที่มีอยู่ไว้
- ๔) ใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น หินทรายในการตกแต่งให้เข้ากับธรรมชาติ องค์เจดีย์ทาสีกรัก สีจีวรของพระวัดป่า ยึดความสมถะของหลวงปู่ ไม่หรูหรา แต่สง่ามหาดจด
- ๕) ออกแบบให้ยอดเจดีย์มีความสูงเห็นได้จากฝั่งตรงข้ามแม่น้ำยอดฉัตรจึงมีความสูงระดับพันยอดต้นไม้ใหญ่
- ๖) ประหยัดค่าก่อสร้าง ใช้โครงสร้างและวัสดุที่มีราคาพอสมควรไม่ใช่เครื่องปรับอากาศ แต่ใช้ระบบระบายอากาศตามธรรมชาติ

๗) มีความคงทนถาวรง่ายในการบำรุงรักษาไม่ใช้วัสดุที่หลุดง่ายเช่น กระเบื้องโมเสก รักษาความเป็นป่าและธรรมชาติเดิมไว้ให้มีการตัดต้นไม้ที่น้อยที่สุดได้ประโยชน์ใช้สอยสูงสุด ให้ห้องปฏิบัติธรรมที่ฐานใต้องค์เจดีย์ ที่จำเป็นต้องยกเพื่อให้เจดีย์สูง

งานสถาปัตยกรรม

เจดีย์พิพิธภัณฑสถานพระอาจารย์ปู่เสาร์ กนตสีโลได้รับการออกแบบให้มีโครงสร้างที่มั่นคงถาวร เป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาดฐานเจดีย์ ๑๖.๐๐ x ๑๖.๐๐ เมตร ความสูงถึงยอดฉัตร ๓๓.๐๐ เมตร

ส่วนบน เป็นที่ประดิษฐานรูปพระอาจารย์เสาร์ และห้องพิพิธภัณฑสถานสิ่งเลี่ยมขนาด ๙.๕๐ x ๙.๕๐ เมตร สอปเข้าและย่อมุม มีซุ้มประตู ๓ ด้าน ต่อเนื่องกับบันไดขึ้นและลง

ส่วนด้านหลัง เป็นซุ้มต้นประดิษฐานรูปหล่อพระอาจารย์เสาร์บนแท่น เพดานรูปทรงกลม

ข้างนอก เป็นลานพื้นคอนกรีตกว้าง โดยรอบฐานส่วนล่างเป็นห้องอเนกประสงค์ใช้ปฏิบัติธรรม ด้านนอกฐานประดับด้วยหินทรายสีเข้มเข้ากับธรรมชาติ

เหนือส่วนองค์เจดีย์ มีปล้องโฉนดปิดทองเป็นช่อรูปแปดเหลี่ยมหมายถึง มรรค ๘ ซ้อนกัน ๓ ช่อ หมายถึง พระอาจารย์เสาร์ พระอาจารย์มั่น พระอาจารย์ดี ถัดขึ้นไปเป็นบัลลังก์ ย่อมุมรูปดอกบัวปิดทอง อันเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานี และเป็นดอกไม้ประจำพระบรมพุทธานุศาสน์

ฐานเจดีย์ รูปทรงเป็นรูปกรวย เอกลักษณะสถาปัตยกรรมอีสาน ทรงแปดเหลี่ยมหมายถึง มรรคมงคลแปด อันได้แก่ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากรรมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ ต่อด้วยยอดเจดีย์ หมายถึง นิพพาน เป็นรูปกรวยกลมแหลมประดับด้วยทองอร่ามตา เป็นยอดสูงสุดแลลู่สู่ฟากฟ้าเหนือสุดมีฉัตรทอง ประกองค์พระเจดีย์อันสูงส่ง ควรแก่การสักการบูชา

การตกแต่งภายใน

ภายในองค์เจดีย์เป็นห้องพิพิธภัณฑสถานขนาด ๙.๕๐x๙.๕๐ เมตร มีประตูบานไม้สักหนา ๒ นิ้ว เปิดเข้าออกได้ ๓ ด้าน คือด้านหน้าและด้านข้าง ๒ ด้าน พื้นปูด้วยแกรนิต ผนังภายในห้องกรุด้วยหินทรายสีขาว แสดงถึงความเป็นธรรมชาติมีแท่นหินอ่อนสีขาวบริสุทธิ์เป็นที่ประดิษฐานรูปหล่อของหลวงปู่เสาร์ ในท่านั่ง ประดับชายขาวด้วยพานพุ่ม อยู่ภายใต้ซุ้มด้านหลังองค์พระเจดีย์ เสมือนหลวงปู่ั่งเจริญภาวนาในถ้ำ

เบื้องหน้าเป็นตู้แสดงอัฐธาตุของหลวงปู่เสาร์ รูปทรงปิระมิด เจียรระโนขอบ ยอดเป็นทองเหลืองชุบทองพร้อมด้วยเครื่องบูชา และดอกไม้ประดับเป็นพุทธรูปอยู่เบื้องล่าง

ที่ขอบด้านหลังเป็นกำแพงหินทรายรูปโค้งยอดแหลม ล้อมตามรูปซุ้ม เป็นขอบ STAIN-GLASS สีต่างๆ ให้แสงสว่างลอดเข้ามาจากเบื้องหลัง ทำเป็นรูปดอกบัวต่างรูปแบบ

ถัดจากแท่นรูปปั้นหลวงปู่ รายล้อมด้วยตู้พิพิธภัณฑ ๔ ตู้พร้อมไฟส่อง จัดแบ่งเป็นหมวดหมู่ตามรายการอัฐบริวาร ของใช้ของหลวงปู่ ดังต่อไปนี้ -

- ๑) บาตรพร้อมขาบาตร ๑ ชุด
- ๒) เชิงเทียนไม้ สูง ๓๕ ซม. ๑ คู่
- ๓) กระโถน ๑ ใบ
- ๔) กาน้ำ ๑ ใบ
- ๕) มีดโกน ๑ อัน
- ๖) ไม้ย้อมผ้า ๑ อัน
- ๗) ผ้าปูนอน ๑ ผืน
- ๘) ผ้าปูนั่ง ๑ ผืน
- ๙) ย่าม ๑ ใบ
- ๑๐) พระพุทธรูป สูง ๑๒ ซม. ๑ องค์
- ๑๑) พระพุทธรูป สูง ๑๖ ซม. ๑ องค์
- ๑๒) พระพุทธรูป สูง ๖๕ ซม. ๑ องค์
- ๑๓) พระพุทธรูป สูง ๒๖ ซม. ๑ องค์
- ๑๔) พระพิมพ์เนศ สูง ๙ ซม. ๑ องค์
- ๑๕) มังกรโลหะ สูง ๑๘ ซม. ๑ ตัว

หมายเหตุ ซึ่งการจัดพิพิธภัณฑที่ได้ดำเนินการโดยกรมศิลปากร

ภูมิสถาปัตยกรรม

พระเจดีย์ตั้งอยู่ท่ามกลางแมกไม้ใหญ่ ที่ยังรักษาสภาพป่าไม้ธรรมชาติเดิมไว้ ฐานพระเจดีย์เป็นกำแพงหินทรายโดยรอบยกสูง ปูหญ้าและจัดสวนตกแต่ง เบื้องหน้าพระเจดีย์ทางซ้าย มีกุฏิที่พระอาจารย์เสาร์เคยอยู่จำพรรษา เป็นกุฏิไม้เล็กๆ ขนาดห้อง ๒ ๕๐๔.๐๐ เมตร ยกใต้ถุนสูง ๑.๒๐ เมตร มีเพียง ๑ ห้อง และมีระเบียงหน้าห้องยาวตลอด ทางขึ้นเป็นบันไดไม้พาด ๓ ขั้นก้าวห่างๆ ผนังกันเป็นผนังไม้ซ้อนทับเกล็ดหลังคามุงด้วยแผ่นไม้ ฝาเป็นแผ่นยาว ๐.๔๐ เมตร ซ้อนทับกัน มีลักษณะง่ายๆ สมถะ ถัดมาเป็นแท่นหิน ที่นั่งกรรมฐานของหลวงปู่เสาร์ เบื้องหน้าเป็นทางเดิน

จกรรมที่หลวงปู่เสาร์เคยใช้เดินจงกรม และที่ทางเดินจงกรมที่หน้าบันไดกุฏิด้วย ทำให้เห็นถึงปฏิบัติของหลวงปู่เสาร์ ที่มุ่งมั่นปฏิบัติสมาธิภาวนา

โดยรอบพระเจดีย์ เป็นลานกว้างให้ปฏิบัติศาสนกิจ เช่น เวียนเทียน และมีทางเชื่อมศาลากับเจดีย์เป็นลานคอนกรีตที่ยังเก็บรักษาต้นไม้ที่มีอยู่ไว้จึงมีต้นไม้ใหญ่ผุดขึ้นในลานดูร่มรื่นและให้บรรยากาศของวัดป่า ด้านขวามีป้ายชื่อ “เจดีย์พิพิธภัณฑสถานพระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล พระปรมาจารย์สายพระกรรมฐาน” ทำด้วยหินทรายสีขาว ขนาด ๒.๘๐ เมตร สูง ๑.๒๐ เมตร

๓.๒.๑.๓ ชีวิตประวัติของหลวงปู่เสาร์ กนตสีโล

๑) **ชาติกำเนิดและชีวิตปฐมวัย** พระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล เกิดวันจันทร์ เดือนสิบสอง ปีระกา วันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๐๔ ที่บ้านท่าโคม (ชื่อเดิม “บ้านท่าโคมคำ”) ตำบลหนองขอน (ปัจจุบัน คือ ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี) นามเดิมชื่อ เสาร์ นามสกุล (สมัยนั้นยังไม่มี) เป็นบุตรของพ่อทา และแม่โม มีพี่น้องรวมกัน ๕ คน ดังนี้^{๔๓}

๑. ท่านพระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล
๒. นางสาวแบ (อยู่เป็นโสดตลอดชีวิต)
๓. แม่ดี
๔. แม่บุญ
๕. พ่อพา อุปวัน

๒) **ชีวิตสมณะการแสวงหาธรรมและปฏิบัติ** ภายหลังที่หลวงปู่เสาร์ท่านได้ละเพศฆราวาสแล้วท่านอุปสมบทที่วัดใต้ จังหวัดอุบลราชธานี ภายหลังต่อมาได้ญัตติเป็นพระธรรมยุตที่วัดศรีทอง (วัดศรีอุบลรัตนารามปัจจุบัน) มีพระครูหา โชติปาโล เป็นพระอุปัชฌาย์ เจ้าอธิการสีทา ขยเสโน เป็นพระกรรมวาจาจารย์^{๔๔} ซึ่งท่านเป็นผู้มีอัธยาศัยน้อมไปในสมาธิวิปัสสนาและพอใจแนะนำสั่งสอนผู้อื่นในทางนั้นด้วยเป็นผู้ใฝ่ใจในจรดงควัตรหนักแน่นในพระธรรมวินัยชอบวิเวกไม่ติดถิ่นที่อยู่และท่านได้รับความสนใจในการปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง

หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล เจริญธรรมโดยลำดับแห่งองค์ภาวนาต่อมาท่านมีความคิดว่าการที่ท่านปฏิบัติภาวนาอยู่นี้ก็ได้ผลเป็นที่น่าพอใจแต่ทางที่ดีควรออกไปอยู่ป่าดงหาสถานที่สงบจากผู้คนจิตใจคงจะสงบกว่านี้เป็นแน่แท้ดังนั้นท่านได้ออกจรดงควัตรมุ่งสู่ป่าทึบที่ในวันรุ่งขึ้นความปรารถนาของท่านก็เพื่อภาวนาและพิจารณาสมาธิธรรมถ้าแม้เป็นจริงดังคำตั้งใจแล้วเมื่อกลับเข้าสู่วัดท่านจะนำความรู้ที่เกิดจากจิตใจเหล่านั้นมาเผยแผ่ยังผู้ที่หวังซึ่งความพ้นทุกข์ต่อไป

^{๔๓} พิศิษฐ์ ไสยสมบัติและคณะ, ท่านพระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล (พระปรมาจารย์ใหญ่แห่งกองทัพธรรมพระกัมมัญฐาน), พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: หจก.ป.สัมพันธพาณิชย์, ๒๕๕๘), หน้า ๑.

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

ภายหลังจากหลวงปู่เสาร์ กนตสีโลไปอยู่ป่าดงฝึกฝนจิตใจเจริญศีลสมาธิปัญญาจำพรรษาในท่ามกลางสังสารสัตว์ในหุบเขาถ้ำลึกเป็นเวลาอันสมควรท่านจึงได้ออกมาเปิดสำนักปฏิบัติธรรมในวัดเลียบ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานีในสมัยก่อนนั้นมีพระสงฆ์ฆราวาสที่สนใจกันอย่างจริงจังไม่มากนักถึงกระนั้นท่านก็ได้ลดละความพยายามท่านก็ได้ตั้งอกตั้งใจในการสอนอบรมผู้สนใจในธรรมให้เกิดความรู้แจ้งแก่ผู้ปฏิบัติเพื่อเป็นหลักยืนยันว่าการเจริญศีลสมาธิปัญญานี้เป็นความสงบและสามารถทำตนให้หลุดพ้นได้จริง

ดังคำพระธรรมเทศนาโดยพระอาจารย์บุญเพ็ง เขมาภิรโต แสดงที่วัดถ้ำกลองเพล เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๓๒ เรื่องปฏิบัติของพระกรรมฐานตอนหนึ่งว่า “..หลวงปู่เสาร์เป็นบูรพาจารย์ของพระกรรมฐานทั้งหลายในภาคอีสานแต่ก่อนพระกรรมฐานไม่ได้มีมากมายเหมือนอย่างสมัยปัจจุบันนี้เพราะว่าไม่มีใครไปศึกษาและนำไปประพฤติปฏิบัติไม่มีใครหอบเอาความรู้จากพระไตรปิฎกมาสอนคนโดยมากสมัยก่อนเทศน์ไปตามหนังสืออ่านให้โยมฟังพออ่านเสร็จโยมก็สาธุนี้กว่าได้บุญแล้วแล้วก็พากันกลับบ้านบางวันเทศน์เรื่องพระโพธิสัตว์ใช้ชาติ เช่น สัตว์ช่วยท้าวท้าวการค้าเรื่องมโหสถกาลาไม่ให้เอาธรรมะมาสอนใจของตัวเองเพราะฉะนั้นหลวงปู่ครูอาจารย์ทั้งหลายนี้ท่านเอาแต่ประพฤติปฏิบัติรู้ธรรมแจ้งมาสอนเรา..” หลวงปู่เสาร์ กนตสีโลท่านมีลูกศิษย์ที่สำคัญคือ “ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต”

๓) ปัจฉิมวัย ท่านพระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล ท่านมรณภาพที่วัดอามาศย์เมืองจำปาศักดิ์คณะศิษย์นำสรีระท่านมาถวายเพลิงที่วัดบูรพาราม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี^{๔๕}

ท่านพระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล เป็นพระอาจารย์ทางวิปัสสนากัมมัฏฐานของภาคอีสานรุ่นเก่าแก่ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ควรแก่การกราบไหว้บูชาอย่างสูงยิ่งปฏิบัติของท่านเด็ดเดี่ยวเยือกเย็นมั่นคงน่าเคารพเลื่อมใสยิ่งนักชีวประวัติของท่านทั้งดงามยังไม่มี ความต่างพร้อยตลอดเวลาที่ทรงดำรงเพศบรรพชิตจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิตก็ยังเป็นที่น่าอัศจรรย์ใจในความเด็ดเดี่ยวเคร่งครัดของการทรงศีลครองธรรมตามพระธรรมวินัยของบูรพาจารย์ผู้เป็นทั้งพ่อแม่และครูอาจารย์ของพระภิกษุสามเณรจริยาวัตรของท่านสมบูรณ์บริสุทธิ์ผุดผ่องสง่าผ่าเผยจิตใจเปี่ยมล้นเมตตาเป็นที่ยึดเหนี่ยวหัวใจจิตหัวใจของปวงชนลูกศิษย์ลูกหาทั้งหลายตลอดทั้งสองฝั่งลุ่มแม่น้ำโขงวาทะของท่านนั้นว่ากันว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ยิ่งนักปรกิตท่านพูดน้อยมากแต่ไม่ว่าจะกล่าวคำใดออกไปมักจะเป็นจริงตามนั้นเสมอท่านพระอาจารย์เสาร์ได้มอบกายถวายชีวิตนี้ปฏิบัติกิจพระศาสนาฝากฝังจิตใจไว้ในบรรพพระพุทธศาสนาท่านเจริญเดินตามทางที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ทุกประการมีเมตตากรุณาปฏิบัติอุเบกขานำคณะศรัทธาทั้งหลายให้ได้เจริญศีลสมาธิปัญญาให้รู้จักแยกแยะซึ่งบาปบุญคุณโทษทั้งหลายทั้งปวง

^{๔๕} อ้างแล้ว, หน้า ๘๓.

“กล่าวได้ว่าท่านพระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล เป็นพระอาจารย์ทางด้านวิปัสสนาธุระรุ่นแรกที่ถูกเบิกชกนำหมู่คณะออกเดินธุดงค์ด้วยเท้าเปล่าไปตามป่าตามภูเขาทางภาคอีสานหลักสี่หมื่นความพลุกพล่านวุ่นวายเที่ยวแสวงหาที่วิเวกเพื่อบำเพ็ญเพียรปฏิบัติธรรมโดยท่านถือปฏิบัติจนเป็นนิสัยคือภายหลังจากออกพรรษาท่านจะพากันออกเดินทางตามหลังกันเป็นแถวป่าข้างหนึ่งสะพานบาตรป่าข้างหนึ่งสะพานยามแลแบกกลดมือถือกระบอกรน้ำครองผ้าจีวรสีกรัก (ย้อมด้วยแก่นขนุน) แต่ละอย่างก้าวอยู่ในอาการสำรวมเป็นที่น่าแปลกตาแปลกใจและน่าทึ่งอยู่ไม่น้อยสำหรับผู้คนในสมัยนั้นที่พึงจะได้ประสบพบเห็นหมู่คณะพระธุดงค์แบบอย่างนี้”

ปฏิปทาและวัตรปฏิบัติของท่านนั้นได้ก่อให้เกิดสาธุศิษย์มากมายที่ดำเนินรอยตามท่านเพื่อสืบทอดธุดงค์วัตรมาจนกระทั่งบัดนี้

๓.๒.๒ ความเชื่อที่มีต่อการบูชาเจดีย์หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล

ความเชื่อที่มีต่อการบูชาเจดีย์หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล ซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวในประเด็นต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับความเชื่อที่มีต่อการบูชาพุทธเจดีย์ในพระไตรปิฎก ฉะนั้นผู้วิจัยได้อธิบายถึงความเชื่อที่มีต่อการบูชาเจดีย์หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล พอสังเขป ดังต่อไปนี้

๓.๒.๒.๑ ความเชื่อที่แสดงออกถึงการระลึกถึงหลวงปู่เสาร์ กนตสีโล

หลวงปู่เสาร์ กนตสีโลถือว่าเป็นพระสงฆ์ที่เป็นต้นแบบในสายธุดงค์กรรมฐานเป็นบุคคลที่ริเริ่มให้การปฏิบัติกรรมฐานเป็นไปตามหลักทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งเป็นพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ^{๔๖} ดำเนินรอยตามพระพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาเอกของโลก ท่านอุทิศชีวิตและหาทางในการหลุดพ้นแห่งกองทุกข์ทั้งปวงเพื่อขัดเกลากิเลสขันธ์ของตนให้พ้นจากกิเลสขันธ์ทั้งหลาย เพื่อเข้าสู่บรมสุขในเบื้องหน้า^{๔๗} ท่านธุดงค์กรรมฐานไปในสถานที่ต่างๆ ที่มีศิษย์ผู้ใกล้ชิดติดตามไปด้วย เฉากเช่นพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโตซึ่งท่านก็เป็นพระสงฆ์อีกรูปหนึ่งที่ได้นำหลักการและแนวคิดจากพระอาจารย์เสาร์เกี่ยวกับการปฏิบัติกรรมฐานเพื่อถ่ายทอดให้แก่ศิษย์เป็นจำนวนมากซึ่งปัจจุบันมีพระสงฆ์ที่เป็นลูกศิษย์ท่านมากมายในสายปฏิบัติกรรมฐานทั่วทุกภาคในประเทศไทยซึ่งล้วนเกิดจากพระอาจารย์เสาร์ผู้มีความเมตตาอบรมสั่งสอนให้กับพระอาจารย์มั่นมาโดยตลอด^{๔๘}

อย่างไรก็ตาม จากการที่พระอาจารย์เสาร์ท่านได้เดินทางไปในสถานที่ต่างๆ เพื่อหาสถานที่อันเงียบสงบเพื่อการปฏิบัติธรรมซึ่งท่านก็ได้ริเริ่มและก่อตั้งวัดดอนธาตุในปัจจุบันเป็นสถานที่ที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งเพื่อใช้ในการปฏิบัติธรรม^{๔๙} ถึงแม้ท่านจะมรณภาพลงไปแล้วหลายสิบปีแต่ยังมีวัด

^{๔๖} สัมภาษณ์ พระอธิการสมพงษ์ โกสโล, เจ้าอาวาสวัดดอนธาตุ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๔๗} สัมภาษณ์ พระสมชาย ขนติโว, วัดดอนธาตุ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๔๘} สัมภาษณ์ นายสุพิศ มาลัย, ปราชญ์ชาวบ้านคุ้มวัดดอนธาตุ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๔๙} สัมภาษณ์ พระสมยศ ปญญาวโร, วัดดอนธาตุ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

และถาวรวัตถุที่หลวงพ่อสรางไว้ให้เป็นอนุสรณ์รวมทั้งศิษยานุศิษย์ได้ร่วมกันสร้างเจดีย์หลวงปู่เสาร์กุฎีหลังเก่า (มีรูปเหมือนพระอาจารย์เสาร์ และพระอาจารย์มั่น) ทางเดินจงกรม เป็นต้น^{๕๐} เพื่อให้เป็นสัญลักษณ์ให้แก่อนุชนรุ่นหลังได้มีโอกาสมาเยี่ยมชม สักการะบูชา เพื่อเป็นการน้อมนาระลึกนึกถึงบูรพาจารย์ผู้สร้างประโยชน์ให้แก่สถาบันพระพุทธศาสนา ฉะนั้น ปัจจุบัน วัดดอนธาตุเป็นสถานที่ที่เปิดโอกาสให้ผู้สนใจสามารถเข้าไปสัมผัสบรรยากาศภายในวัด เจดีย์หลวงปู่ซึ่งมีการจัดโชว์พระธาตุอัฐบริขารรวมถึงประวัติความเป็นมาของหลวงพ่อสาร์ กนตสีโล เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้กราบไหว้และระลึกถึงคุณูปการที่ท่านได้อุทิศชีวิตเพื่อการพระศาสนาตราบจบจนปัจจุบัน^{๕๑}

๓.๒.๒.๒ ความเชื่อที่แสดงออกถึงการบูชาบุคคลที่ควรบูชา

วันที่ ๓ กุมภาพันธ์เป็นวันละสังขารของท่านพระอาจารย์เสาร์ กนตสีโลเถร “พระปรมาจารย์ใหญ่สายพระกัมมัฏฐาน” ครบรอบ ๗๕ ปี (๒๕๕๙)^{๕๒} หลวงปู่เสาร์ท่านมีความเพียรเป็นเลิศ มีความสงบเสงี่ยม พุดน้อย อ่อนน้อม สุขุม และพอใจแนะนำสั่งสอนผู้อื่นทางนั้นด้วย^{๕๓} เป็นผู้ใฝ่ใจในธุดงค์วัตรหนักแน่นในพระธรรมวินัย ขอบวิเวก ไม่ติดถิ่นที่อยู่ ต้องเดินธุดงค์ไปหาวิเวกเจริญสมณธรรมตามชายป่าดงพงเขาในไทยและลาว ทั้งนี้ท่านพระอาจารย์เสาร์ กนตสีโลยังเป็นพระอาจารย์อบรมกรรมฐานให้กับท่านพระอาจารย์มั่น เป็นองค์แรก อันถือว่าเป็นพระปรมาจารย์ใหญ่สายพระกัมมัฏฐาน ผู้ที่ท่านพระอาจารย์มั่น ให้ความเคารพศรัทธา ยอมรับใช้ลงมืออุปฐากหลวงปู่เสาร์ด้วยองค์ท่านเอง เหมือนเป็นพระหนุ่มเณรน้อยคอยรับใช้ครูบาอาจารย์แม้ตนเองจะมีพรรษากาลมากแล้วก็ตาม ขอนี้เป็นการแสดงถึงความนบอบของ ท่านพระอาจารย์มั่นที่มีต่อหลวงปู่เสาร์ ผู้เป็นพระอาจารย์^{๕๔}

อย่างไรก็ตาม ในทุกปีของเดือนโดยเฉพาะในช่วงปลายเดือนมกราคม-ต้นเดือนกุมภาพันธ์ ทางวัดดอนธาตุจะมีการจัดงานร่วมรำลึกบูรพาจารย์เป็นประจำทุกปี^{๕๕} เพื่อเป็นความกตัญญูที่มีต่อวัดดอนธาตุที่หลวงปู่เสาร์ได้เป็นผู้มีหลักการและแนวคิดอันสำคัญในการก่อตั้งวัดอีกทั้งระลึกถึงคุณงามความดีของท่านที่ได้อุทิศชีวิตเพื่อพระพุทธศาสนา^{๕๖} ทั้งยังเป็นพระสงฆ์ที่ปฏิบัติปฏิบัติชอบตามกรอบของพระวินัยดำเนินรอยตามทางของพระพุทธเจ้า จึงทำให้ศิษยานุศิษย์ทั้งฝ่ายพระสงฆ์และฆราวาสญาติโยมมีความเลื่อมใสศรัทธาซึ่งทุกปีจะมีผู้มาร่วมงานเป็นจำนวนมากสืบเนื่อง

^{๕๐} สัมภาษณ์ พระอธิการสมพงษ์ โกสโล, เจ้าอาวาสวัดดอนธาตุ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๕๑} สัมภาษณ์ นายสุทัศน์ บรรเทา, ประชาชนชาวบ้านคุ้มวัดดอนธาตุ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๕๒} สัมภาษณ์ พระอธิการสมพงษ์ โกสโล, เจ้าอาวาสวัดดอนธาตุ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๕๓} สัมภาษณ์ พระสมชาย ขนติโว, วัดดอนธาตุ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๕๔} สัมภาษณ์ พระสมยศ ปณณาโว, วัดดอนธาตุ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๕๕} สัมภาษณ์ นายสุพิศ มาลัย, ประชาชนชาวบ้านคุ้มวัดดอนธาตุ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๕๖} สัมภาษณ์ นายสุทัศน์ บรรเทา, ประชาชนชาวบ้านคุ้มวัดดอนธาตุ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

จากคุณงามความดีที่ท่านได้กระทำไว้ เพราะฉะนั้น ถ้ากล่าวถึงความเชื่อในการบูชาที่มีต่อเจดีย์หลวงปู่เสาร์ กนตสีโลซึ่งเกิดจากความตระหนักและเห็นความสำคัญในเหล่าพระสาวกของพระพุทธเจ้าเอก เช่นพระอาจารย์เสาร์ กนตสีโลซึ่งเป็นสาวกที่อุทิศชีวิตเพื่อการดับทุกข์สร้างความสุขให้แก่ประชาชน ทุกหมู่เหล่าจึงเป็นกระแสแห่งบุญบารมีจึงทำให้พุทธศาสนิกชนทั้งในละแวกอำเภอพิบูลมังสาหาร รวมทั้งในต่างจังหวัดก็ได้มีโอกาสมาสักการะบูชาเพื่อความเป็นสิริมงคลทั้งต่อตนและครอบครัว^{๕๗}

๓.๒.๒.๓ ความเชื่อที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมอันดีงามของชาวพุทธ

วัดดอนธาตุถือเป็นสถานที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งในสายอุตฺตงกรรมฐานซึ่งเป็นสายของ พระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล^{๕๘} ปัจจุบันจะมีพุทธศาสนิกชนรวมไปถึงนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและ ชาวต่างชาติจำนวนมากได้มีโอกาสเข้ามาสัมผัสความเป็นธรรมชาติภายในบริเวณวัด ซึ่งมีถาวรวัตถุ สำคัญภายในวัดมากมาย อาทิเช่น เจดีย์ กุฏิ ทางเดินจงกรมหลวงปู่เสาร์ กนตสีโล^{๕๙} รวมไปถึงศาลา การเปรียญที่ท่านได้สร้างเอาไว้ซึ่งสถานที่เหล่านี้ล้วนเป็นสัญลักษณ์ที่เป็นตัวแทนของท่าน ทุกปีทาง วัดจะมีการจัดงานช่วงปลายเดือนมกราคมถึงต้นเดือนกุมภาพันธ์เพื่อระลึกถึงบูรพาจารย์^{๖๐} ซึ่งทุกปีจะมีศิษยานุศิษย์จำนวนมากมาเข้าร่วมงานอย่างคับคั่งเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา และสังฆบูชา มีการปฏิบัติธรรมเพื่อเป็นการสืบทอดหลักการปฏิบัติตามหลักคำสอนและแนวทางประพฤติปฏิบัติของท่านรวมไปถึงเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูและวัฒนธรรมอันดีงามของชาวพุทธเพื่อใหัรักษาไว้ไม่ให้หายสาบสูญไป^{๖๑}

อย่างไรก็ตาม ทางวัดได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของบูรพาจารย์ผู้อุทิศชีวิตเพื่อ การพระศาสนาดำเนินรอยตามพระศาสดาถึงแม้ท่านทั้งหลายผู้เป็นสาวกจะมรณภาพลงก็ยังคงเหลือ แนวทางปฏิบัติรวมไปถึงถาวรวัตถุที่ท่านสร้างขึ้นในอดีตที่ศิษยานุศิษย์ได้สร้างถวายในการหลัง เพื่อให้เป็นการระลึกถึงคุณูปการที่ท่านทำไว้ให้พุทธศาสนิกชนได้มีโอกาสเข้ามาแสดงออกถึงความ กตัญญูซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ล้วนเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมอันดีงามที่ชาวพุทธพึงตระหนักและนำมา ปฏิบัติสืบไป^{๖๒}

^{๕๗} สัมภาษณ์ พระสมชาย ขนติโว, วัดดอนธาตุ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๕๘} สัมภาษณ์ นายสุทัศน์ บรรเทา, ปราชญ์ชาวบ้านคุ้มวัดดอนธาตุ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๕๙} สัมภาษณ์ พระอธิการสมพงษ์ โกสโล, เจ้าอาวาสวัดดอนธาตุ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๖๐} สัมภาษณ์ นายสุพิศ มาลัย, ปราชญ์ชาวบ้านคุ้มวัดดอนธาตุ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๖๑} สัมภาษณ์ พระอธิการสมพงษ์ โกสโล, เจ้าอาวาสวัดดอนธาตุ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๖๒} สัมภาษณ์ นายสุทัศน์ บรรเทา, ปราชญ์ชาวบ้านคุ้มวัดดอนธาตุ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

๓.๒.๓ พิธีกรรมที่มีต่อการบูชาเจดีย์หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล

ความเชื่อที่มีต่อการบูชาเจดีย์หลวงปู่เสาร์ กนตสีโลเกิดจากความสำนึกในคุณงามความดีของพระอาจารย์เสาร์จึงเป็นจุดเริ่มต้นในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มากมายเพื่อเป็นการบูชาคุณของท่านซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงพิธีกรรมที่มีต่อการบูชาเจดีย์หลวงปู่เสาร์ กนตสีโลพอสังเขป ดังต่อไปนี้

๓.๒.๓.๑ พิธีกรรมการบูชาด้วยเครื่องสักการะต่างๆ (อามิสบูชา)

สำหรับพิธีกรรมที่มีต่อการบูชาเจดีย์หลวงปู่เสาร์ กนตสีโลซึ่งเป็นรูปเหมือนหลวงปู่เสาร์ กนตสีโล ภายในเจดีย์พิพิธภัณฑสถานหลวงปู่เสาร์ กนตสีโล ณ วัดดอนธาตุ ตำบลทรายมูล อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานีซึ่งทุกวันยกเว้นวันสำคัญที่ทางวัดจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีซึ่งจะมีพุทธศาสนิกชนในจังหวัดอุบลราชธานีรวมถึงนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานหลวงปู่เสาร์ กนตสีโลเป็นจำนวนมากทุกวัน ซึ่งทางวัดได้มีการจัดดอกไม้ธูปเทียน และเครื่องสักการะต่างๆ เพื่อให้ผู้ที่มาได้บูชาตามกำลังศรัทธาเพื่อนำไปสักการะบูชาพุทธเจดีย์^{๖๓}

อย่างไรก็ตาม คนที่มาส่วนใหญ่จะมาเพื่อเยี่ยมชมบรรยากาศของวัดซึ่งก่อนจะเข้าสู่วัดจะต้องนั่งเรือเพราะวัดอยู่เกาะกลางน้ำทำให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจที่จะชมบรรยากาศของธรรมชาติทั้งในบริเวณรอบวัดและภายในวัดซึ่งมีจุดเด่นสำคัญอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานหลวงปู่เสาร์ กนตสีโลซึ่งทุกปีจะมีการจัดงานรำลึกถึงบูรพาจารย์ให้เหล่าสาธุชนทั้งในและต่างจังหวัดได้มีสักการะบูชาเจดีย์หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล และในการจัดงานก็จะมีกิจกรรมเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา^{๖๔} ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวในประเด็นถัดไป

๓.๒.๓.๒ การบูชาด้วยการปฏิบัติบูชา

สำหรับพิธีกรรมการปฏิบัติบูชาเจดีย์หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นว่า ทุกปีทางวัดจะมีการจัดงานเพื่อรำลึกถึงบูรพาจารย์เป็นประจำทุกปีซึ่งมีกิจกรรมต่าง ๆ มากมายโดยเฉพาะกิจกรรมเพื่อการปฏิบัติบูชา อาทิเช่น การทำวัตรสวดมนต์ เข้า-เย็น บวชชีพราหมณ์ การปฏิบัติธรรม เป็นต้น^{๖๕} ซึ่งทางวัดได้จัดให้มีขึ้นเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้ในวันสำคัญต่างๆ ทางพระพุทธศาสนาจะมีการเวียนเทียนในวันสำคัญรอบเจดีย์หลวงปู่เสาร์ กนตสีโลเพื่อเป็นการบูชาพระพุทธเจ้าและเหล่าสาวก เช่น พระอาจารย์เสาร์ เพื่อเป็นสิริมงคลทั้งต่อตนเองและครอบครัว^{๖๖}

๓.๓ ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาเจดีย์หลวงพ่อบุชา สุภทฺโท วัดหนองป่าพง

^{๖๓} สัมภาษณ์ พระสมยศ ปณฺญาวโร, วัดดอนธาตุ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๖๔} สัมภาษณ์ พระอธิการสมพงษ์ โกสโล, เจ้าอาวาสวัดดอนธาตุ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๖๕} สัมภาษณ์ นายสุทัศน์ บรรเทา, ประชาชนชาวบ้านคุ้มวัดดอนธาตุ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๖๖} สัมภาษณ์ พระอธิการสมพงษ์ โกสโล, เจ้าอาวาสวัดดอนธาตุ, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาเจดีย์หลวงพ่ocha สุภโท วัดหนองป่าพง ผู้วิจัยจะได้นำประเด็นที่สำคัญในการศึกษา ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเจดีย์หลวงพ่ocha สุภโท ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของวัดหนองป่าพง ประวัติความเป็นมาของเจดีย์หลวงพ่ocha สุภโท ชีวประวัติของหลวงพ่ocha สุภโท และรวมไปถึงความเชื่อและพิธีกรรมที่มีต่อการบูชาเจดีย์หลวงพ่ocha สุภโท ซึ่งผู้วิจัยจะได้สรุปตามประเด็น ดังนี้

๓.๓.๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเจดีย์หลวงพ่ocha สุภโท

๓.๓.๑.๑ ประวัติความเป็นมาของวัดหนองป่าพง

วัดหนองป่าพงกำเนิดเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๗ (ตรงกับวันจันทร์ขึ้น ๔ ค่ำ เดือน ๔ ปีมะเส็ง) เมื่อหลวงปู่ชาพาคณะเดินทางมาถึงดงป่าพงอันหนาทึบ ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านก่อ บ้านเกิดของหลวงปู่ ประมาณ ๒-๓ กิโลเมตร^{๖๗} ในวันนั้นคณะธุดงค์ได้ไปปักกลดค้างแรมที่ริมหนองน้ำชายป่าดงป่าพงในสมัยนั้น มีสภาพเป็นป่าที่รกกร้าง ชุกชุมด้วยไข้ป่าและสัตว์ป่านานาชนิด ในเวลานั้นป่าพงเป็นดงขนาดใหญ่ มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านเรียกป่าดงดิบนี้ว่า “หนองป่าพง” เพราะใจกลางป่ามีหนองน้ำใหญ่ที่มีกอพงขึ้นอยู่หนาแน่น ดงป่าพงยังเป็นสถานที่ที่หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล และลูกศิษย์เคยมาพักธุดงค์มาก่อน ดังที่หลวงปู่เคยเล่าว่า

“สมัยที่อาตมาเป็นเด็ก ได้ยินโยมพ่อเล่าให้ฟังว่า ท่านอาจารย์เสาร์ก็เคยมาพักอยู่ที่นี้ โยมพ่อเคยได้มาฟังธรรมกับท่าน อาตมาเป็นเด็ก ๆ ยังจำได้ ความจำเช่นนี้แหละ มันติดใจตลอดเวลา นึกอยู่เสมอ ๆ เลย เพราะที่บ้านนั้นเป็นบ้านร้าง ดูนั่นมะม่วงใหญ่ ๆ ของเก่าแก่ทั้งนั้น โยมพ่อเคยเล่าให้ฟังว่า มากราบพระกรรมฐาน มาดูท่านฉันจังหัน ก็เอาอาหารอะไรรวมลงในบาตรทั้งนั้นแหละ ข้าวก็รวมลงในบาตร แกลงก็รวมใส่ในบาตร หวานคาวใส่ในบาตรหมด โยมพ่อหมเคยเห็นเอ๊ะ! นี่พระอะไร เคยเล่าให้อาตมาฟังตอนเป็นเด็ก ท่านเรียกว่าพระกรรมฐาน เทศน์ก็ไม่เหมือนพระธรรมดาเรา อยากจะได้ฟังเทศน์ก็ไม่ได้ฟัง มีแต่พูดไปโป้ง ๆ เท่านั้น ก็เลยไม่ได้ฟังเทศน์กัน ได้ฟังแต่คำพูดท่าน อันนั้นคือพระปฏิบัติที่มาอาศัยอยู่นี้ ครั้นเมื่อได้ออกมาประพฤติปฏิบัติเองแล้ว ความรู้สึกอันนี้มันมีอยู่ในใจตลอดเวลา เมื่อหันหน้าเข้ามาทางบ้านก็นึกถึงป่านี้ไม่ได้ขาด เมื่อธุดงค์ไปพอสมควรแล้วก็ได้กลับมาอยู่ ณ ที่นี้ ระยะเวลาหนึ่ง พระอาจารย์ดีจากอำเภอพิบูลมังสาหาร กับท่านเจ้าคุณชินฯ (หลวงพ่อบุช ฐานิโย) เขานิมนต์มาอยู่ที่นี้ อยากจะอยู่ที่นี้เหมือนกัน แต่ท่านว่าท่านอยู่ไม่ได้ ท่านอาจารย์ดีบอกว่าที่นี่ไม่ใช่ของท่าน ท่านเจ้าคุณชินฯ ก็ยังพูดเสมอ ที่นี่เราอยู่ไม่ได้ ไม่ใช่ที่อยู่ของเราเจ้าของที่ที่นี้ ไม่นานเดียวท่านก็มาของท่าน”^{๖๘}

^{๖๗} พระโพธิญาณเถร (หลวงพ่ocha สุภโท), **อุปสมณิ**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๗), หน้า ๖๕.

^{๖๘} วิกิพีเดีย, **วัดหนองป่าพง**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://th.wikipedia.org/wiki/> [๑๙ ธ.ค. ๒๕๕๘].

ในวันถัดมา คณะธุดงค์ได้เข้าสำรวจจุดป่าพงซึ่งรกทึบมาก ชาวบ้านที่มาต้อนรับ ได้จัดที่พักชั่วคราวที่บริเวณต้นมะม่วงใหญ่ (ด้านทิศใต้ของโบสถ์ปัจจุบัน) ต่อมาเมื่อพิจารณาเห็นสมควร และตกลงจัดตั้งสำนักสงฆ์ ณ ที่นั้น จึงได้เริ่มการปลูกสร้างเสนาสนะขึ้นด้วยแรงศรัทธาจากญาติโยม ชาวบ้านก่อและบ้านกลาง ได้กุฎิเล็ก ๆ ๓-๔ หลัง มุงด้วยหญ้าคา พื้นปูด้วยฟากไม้ไผ่ ฝากระดานด้วยใบตองขาดและต้นเลาตันแซม หลังจากมีกฎีกากันแดดกันฝนได้บ้างแล้ว หลวงปู่ก็พาหมู่คณะมุ่งบำเพ็ญภาวนาอย่างพากเพียร แม้ขณะนั้น จะลำบากยากไร้ปัจจัย เครื่องอาศัยแทบทุกอย่าง ดังที่หลวงปู่เล่าถึงความเป็นอยู่ในครั้งนั้นไว้ว่า

“ครั้งแรกก็อยู่ด้วยกันสี่รูป ได้รับความทุกข์ยากลำบากสารพัดอย่าง แต่การประพฤติปฏิบัติเข้มข้นมาก การอดทนนี้ ยกให้เป็นทีหนึ่ง ฉันทข้าวเปล่า ๆ ก็ไม่มีใครบ่น เจียบ ไม่มีใครพูด”

ต่อมาได้มีการขุดบ่อน้ำ และใช้ดินที่ขุดขึ้นมานั้นถมพื้น สร้างศาลาหลังเล็ก ๆ ซึ่งเป็นที่ประชุมสงฆ์ต่อมาอีกหลายปี หลวงปู่ยังเล่าถึงสภาพของวัดหนองป่าพง ในสมัยเริ่มก่อตั้งนั้น ให้ญาติโยมฟังว่า

“วัดป่าพงสมัยก่อนนี้ลำบากมาก ที่แห่งนี้เป็นดงใหญ่ เป็นที่อยู่ของพวกช้างพวกเสือต่าง ๆ มีหนองน้ำอยู่แห่งหนึ่งสำหรับสัตว์ป่าทั้งหลายอาศัยกิน อาตมามาอยู่ที่นี้แรกไม่มีอะไรทั้งนั้น มีแต่ป่า ถนนหนทางอะไรอย่าไปพูดถึง การไปมาลำบากมาก ที่ของพวกชาวนาที่อยู่ไกลเขาไม่กล้าเข้ามาใกล้ป่านี้ เขาถือว่าเจ้าที่ที่นี้แรงมาก คือ แต่ก่อนเจ้าที่เป็นนายโหลงช้าง พาลูกน้องไปคล้องช้างมาขาย ผ่านไปผ่านมายุ่งแถมนี้เสมอ และในที่สุดจึงตั้งหลักฐานอยู่ที่นี่ รักษาตงแห่งนี้ไว้ ป่าจึงพอมีเหลือจนอาตมาได้มาอาศัย ถ้าไม่อย่างนั้นป่าไม้หมดไปนานแล้ว เคยมีชาวบ้านฝั่ง บ้านบก เข้ามาจับจองถากถาง ทำไร่ทำนากัน แต่ก็ต้องมีอันเป็นไปต่าง ๆ นานา พวกที่เข้ามาตัดไม้ตัดฟันในป่านี้ ก็มักจะมีเหตุให้ล้มตายกัน มันแควมันสาปะหลังที่ขึ้นเองก็มีอยู่มาก แต่ไม่มีใครกล้าแตะต้อง พออาตมามาอยู่แล้วจึงมีคนมาทำนาอยู่ใกล้ๆ”

หลวงปู่ชาตั้งชื่อวัดแห่งนี้ว่า “วัดหนองป่าพง” เป็นชื่อที่หลวงปู่คิดขึ้นมาเอง โดยอาศัยสภาพภูมิประเทศเป็นหลัก เนื่องจากป่านี้มีน้ำหนองและมีต้นหญ้าพงขึ้นอยู่เต็มไปหมด แต่ชื่อที่ชาวบ้านเรียกกันติดปากก็คือ “วัดป่าพง”^{๖๙}

วัดหนองป่าพง ตั้งอยู่ที่บ้านพงสว่าง หมู่ที่ ๑๐ ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ ห่างจากตัวจังหวัดอุบลราชธานี ไปทางอำเภอกันทรลักษณ์ ตามถนนทางหลวงหมายเลข ๒๑๗๘ ประมาณ ๘กม. โดยได้รับวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๗ ตามประกาศในพระราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ ๙๑ ตอนที่ ๗๑ โดยกำหนดเขตกว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร มีพื้นที่ป่าภายใน

^{๖๙} พระโพธิญาณเถร (หลวงปู่ชา สุภทฺโท), **อุปลมณี**, หน้า ๖๗.

เขตกำแพง๑๘๖ ไร่ ๓ งาน ๙๔ ตารางวา จุดเริ่มต้นของวัดหนองป่าพง เริ่มต้นขึ้นเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๗ (ขึ้น ๔ ค่ำ เดือน ๔ ปีมะเส็ง) พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทโท) ท่านได้เดินธุดงค์มาถึง “ดงป่าพง” ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านก่อก่ไปทางทิศตะวันตก ประมาณ ๓ กิโลเมตร พร้อมด้วยลูกศิษย์จำนวนหนึ่ง เมื่อเดินทางมาถึง ก็ได้ทำการปักกลดเรียงรายอยู่ตามชายป่าประมาณ ๕-๖ แห่ง ดงป่าพงในสมัยนั้น มีสภาพเป็นป่าที่ปรก้างชุกชุมด้วยไข้ป่า ในอดีตป่าพงเป็นดงใหญ่ มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิดชาวบ้านเรียกดงดิบนี้ว่า “หนองป่าพง” เพราะใจกลางป่ามีหนองน้ำใหญ่ที่มีกอพงขึ้นอยู่หนาแน่น ต่อมาบริเวณผืนป่าส่วนใหญ่ถูกทำลายหมดไปยังคงเหลือเพียงส่วนที่เป็นบริเวณของวัดในปัจจุบันเท่านั้น สาเหตุที่ป่าส่วนนี้ไม่ถูกบุกรุกถากถาง เพราะชาวบ้านเชื่อถือกันว่า มีอำนาจกลับแฝงเร้นอยู่ในดงนั้น เพราะปรากฏอยู่เสมอว่า คนที่เข้าไปทำไร่ตัดไม้หรือล่าสัตว์ เมื่อกลับออกมามักมีอันต้องล้มตายไปทุกราย โดยที่หาสาเหตุไม่ได้ ชาวบ้านจึงพากันเกรงกลัวภัยมืดนั้น ไม่มีใครกล้าเข้าไปทำลาย หรืออาศัยทำกินในป่านี้เลย ดงป่าพงจึงดำรงความเป็นอยู่อย่างสมบูรณ์ โดยระยะแรกๆ หลวงปู่ชา สุภทโท และลูกศิษย์ต้องต่อสู้อย่างเด็ดเดี่ยวกับไข้ป่าซึ่งขณะนั้นชุกชุมมาก เพราะเป็นป่าที่บ ยามพระณเรวัยหายารักษายาก ต้องต้มบอระเพ็ดฉั่นพอประทังไปตามมีตามเกิด โดยที่ท่านไม่ยอมขอความช่วยเหลือเลย เพราะว่า ท่านต้องการให้ผู้ที่มาพบเห็นด้วยตา แล้วเกิดความเลื่อมใสเอง หลวงพ่อสอนอยู่เสมอว่า พระไปยุ่งกับการหาเงินก่อสร้างวัดเป็นสิ่งที่น่าเกลียด แต่ให้พระสร้างคน คนจะสร้างวัดเอง

จากวัดเล็กๆ ที่มีบรรณศาลา (กระท่อม) ไม่กี่หลัง จึงได้มีสิ่งก่อสร้างอันควรแก่สมณวิสัยเพิ่มเติม จนพอแก่ความต้องการในปัจจุบัน ทั้งที่พักอาศัยของภิกษุ สามเณร แม่ชี อุบาสก อุบาสิกาที่มากำแรมเพื่อปฏิบัติธรรม กระท่อมชั่วคราว ได้กลายมาเป็นกุฏิถาวรจำนวนมาก ศาลามุงหญ้า ซึ่งเคยใช้เป็นที่พักและแสดงธรรม ได้เปลี่ยนมาเป็นศาลาและโรงฉันอันถาวร กำแพงวัด หอระฆัง เสนาเสนาะอื่นๆ ได้เพิ่มมากขึ้นจากแรงศรัทธา ความเลื่อมใสในตนเอง

วัดหนองป่าพงเป็นวัดป่าฝ่ายอรัญวาสี เป็นสำนักปฏิบัติธรรม ที่แวดล้อมด้วยธรรมชาติอันสงบอันสงัด มีบรรยากาศร่มเย็นเหมาะ แก่การพำนักอาศัยเพื่อบำเพ็ญสมณธรรม ชีวิตพระในวัดหนองป่าพง มีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การประพฤติพรหมจรรย์ตามรอยพระยุคลบาทของพระบรมศาสดา ที่ทรงดำรงพระชนม์ชีพอย่างสงบเรียบง่ายภายในป่า เพื่อค้นคว้าแสวงหาทางพ้นทุกข์แล้วทรงนำความรู้แจ้งเห็นจริงนั้น มาเผยแผ่เกื้อกูลความสุขแก่มหาชนทั่วไป

อย่างไรก็ตาม การดำเนินชีวิตในวัดหนองป่าพง ยึดหลักพระธรรมวินัยที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ เป็นแนวทางปฏิบัติฝึกหัดกายวาจาใจในชีวิตประจำวัน เน้นการศึกษาประพฤติปฏิบัติให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ในศีล สมาธิ ปัญญา พร้อมทั้งนำธุดงค์วัตร ๑๓ วัตร ๑๔ และกำหนดกฏกติการะเบียบต่างๆ มาผสมผสานเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมการบำเพ็ญสมณธรรมให้ดำเนินไป

ด้วยดี และมีความละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้น แนวทางการปฏิบัติและธรรมชาติของป่าภายในสำนัก เป็นปัจจัยสำคัญส่งเสริมให้การดำรงชีวิตของพระภิกษุเป็นไปด้วยความเรียบง่ายสอดคล้องกับธรรมชาติ และประสานกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหมู่คณะ ตามแบบของพระอริยสงฆ์เถระผู้มีข้อวัตรปฏิบัติเป็นไปเพื่อขัดเกลาทำลายกิเลสที่ครุบาอาจารย์ได้พาดำเนินมา จีวรและบริวารอื่นๆ ของภิกษุจะมีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งจัดรวบรวมนำไปเป็นของสงฆ์หรือของส่วนกลาง มีภิกษุผู้รักษาเรือนค้ำสงฆ์เป็นผู้แจกในกาลเวลาที่เหมาะสม การบริโภคอาหารมีเพียงมือเดียวตอนเช้า และฉันในบาตร เสนาสนะที่พักอาศัยเป็นกุฏิหลังเล็กๆ ตั้งอยู่ห่างกันในราวป่าท่ามกลางความร่มรื่นแห่งหมู่ไม้ เพื่อให้สามารถปฏิบัติภาวนาได้อย่างสงบ สภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติอันสงบและบริสุทธิ์ของป่า ช่วยให้จิตใจของผู้ประพฤติปฏิบัติได้สัมผัสกับความรู้สึกสงบเย็น สดชื่น เบิกบาน มีอิสระ เป็นความสุขที่ปราศจากความเร่าร้อน กระวนกระวาย เป็นปัจจัยให้เกิดกายวิเวก ความสงบกาย และอุปธิวิเวก ความสงบกิเลส อันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของการประพฤติพรหมจรรย์ในพุทธศาสนาต่อไป

ดังนั้น วัดหนองป่าพงเป็นวัดป่าสายปฏิบัติ ซึ่งพระอาจารย์ชา สุภทฺโท ได้ก่อตั้งขึ้นเพื่อเป็นสถานที่สำหรับประพฤติปฏิบัติ ฝึกฝน อบรมพระภิกษุ-สามเณร ผู้มุ่งสู่ความพ้นทุกข์ ให้เป็นผู้มีก่น้อย สันโดษเสียสละ พากเพียรเพื่อบรรณานิพพาน และนำพาไปสู่การเป็นสมณะที่งดงาม ด้วยการรักษาวัดปฏิบัติตามธรรมวินัย อันจะเป็นเหตุให้เกิดความเลื่อมใสแก่ผู้พบเห็น ร่วมประกอบคำบูชาพระศาสนาให้มีอายุยืนยาว เจริญรุ่งเรือง กระทั่งต่อมาได้เป็นศูนย์กลางการอบรมสั่งสอน ตามหลักแห่งพระพุทธศาสนา ให้กับนักปฏิบัติธรรมทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จนเป็นแรงศรัทธาเกิดสาขาย่อยไปยังประเทศทั่วโลก^{๗๐}

๓.๓.๑.๒ ชีวิตประวัติของหลวงพ่ocha สุภทฺโท

พระโพธิญาณเถรหรือหลวงพ่ocha สุภทฺโท เป็นลูกอีสานโดยกำเนิด นามเดิมว่า ชา ช่วงโชติ เกิดเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๖๑ (แรม ๗ ค่ำ เดือน ๗ ปีมะเมีย) ณ บ้านจิกก่อ หมู่ที่ ๙ ตำบลธาตุ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี^{๗๑} ตามประวัติท่านมีจิตฝักใฝ่ธรรมมาแต่เด็ก บรรพชาเป็นสามเณรเมื่อเดือนมีนาคม ๒๔๗๔ ได้ ๓ พรรษา แล้วก็ลาสิกขาอุปสมบทเป็นภิกษุเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ ปี พ.ศ. ๒๔๘๔ ออกศึกษาปริยัติต่างถิ่นโดยเริ่มที่วัดสวนสวรรค์ อำเภอพิบูลย์มังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี การที่ท่านบวชแต่เยาว์วัยยังผลให้ท่านมีโอกาสศึกษาเล่าเรียนทางโลกเพียงแค่ชั้นประถมปีที่ ๑

หลวงพ่ochaเป็นผู้สนใจธรรมมาก ท่านมีความปรารถนาอยากรู้แจ้งเห็นจริงตามคำสอนของพระพุทธองค์ จึงเริ่มศึกษาธรรมจากสำนักต่าง ๆ หลายสำนักกระยะแรกในช่วงปี พ.ศ.

^{๗๐} วิกิพีเดีย, วัดหนองป่าพง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://th.wikipedia.org/wiki/> [๑๙ ธ.ค. ๒๕๕๘].

^{๗๑} พระโพธิญาณเถร (หลวงพ่ocha สุภทฺโท), อุปถัมภ์, หน้า ๗.

๒๔๘๕-๒๔๘๖ ศึกษาปริยัติธรรมกับพระมหาแจ้ง วัดเค็งใหญ่ อำเภอบ้านนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี และพระครูอรุณธรรมวิจารณ์ วัดหนองหลัก อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ปี ๒๔๘๖ เมื่อโยมบิดาถึงแก่กรรม หลวงพ่อชาสิ้นภาระห่วงใย มองเห็นความเป็นอนิจจังของชีวิต หลังจากสอบนักธรรมเอกได้เกิดเบื่อหน่ายด้านปริยัติ พิจารณาว่าไม่ใช่ทางพ้นทุกข์ ประสงค์จะศึกษาด้านวิปัสสนาธุระบ้าง จึงออกธุดงค์ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๙ เพื่อค้นหาอาจารย์ที่จะสอนด้านวิปัสสนาธุระ โดยระยะแรกมุ่งหน้าไปจังหวัดสระบุรี-ลพบุรี ที่ลพบุรีมุ่งตรงมาที่สำนักวัดป่าของหลวงพ่อกา แต่ทว่าเสียดายที่หลวงพ่อกาเมรณภาพเหลือแต่อาจารย์วันลูกศิษย์ จึงได้แต่ศึกษาระเบียบข้อปฏิบัติที่หลวงพ่อกาวางไว้ และจากอาจารย์วัน อาจารย์ที่สำคัญอีกองค์หนึ่ง คืออาจารย์ชาวเขมร (ซึ่งธุดงค์จากเขมรมาไทย และมุ่งไปพม่า) เป็นผู้วางหลักแนวทางปฏิบัติโดยใช้หนังสือ บุปผสิกขาวรรณนาวินัยกถา ซึ่งแต่งโดยพระอมรมกริกขิต (เกิด) ในคณะธรรมยุติกนิกาย หลวงพ่อชาจึงได้ใช้หนังสือบุปผสิกขาวรรณนาวินัยกถา เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ในวัดหนองป่าพงและสาขามาจนทุกวันนี้

ปี ๒๔๙๐ หลังจากจำพรรษาที่เขาวงกต อยู่ได้หนึ่งพรรษา ได้ทราบข่าวว่าท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต (หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต) เป็นผู้มีความสูงส่งทั้งเชี่ยวชาญด้านวิปัสสนาธุระ มีประชาชนเคารพเลื่อมใสมาก จึงเดินทางมาที่วัดหนองผือใน อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร วันแรกย่างเหยียบเข้าสำนัก เห็นบริเวณร่มรื่น ปฏิปทาของพระภิกษุเคร่งครัดเป็นที่น่าเลื่อมใสศรัทธา หลวงปู่มั่นได้เทศนาสั่งสอนเกี่ยวกับหลักธรรม อาทิศีลนิกาย ปญญาภิเทศ พละ ๕ อิทธิบาท ๔ ให้แก่หลวงพ่อกาและศิษย์จนเป็นที่พอหายสงสัย สิ่งที่น่าสังเกตคือหลวงปู่มั่นไม่มีความคิดที่จะให้หลวงพ่อกาแปลงนิกายเป็นธรรมยุติกนิกาย ท่านให้ข้อชี้แจงเป็นปรัชญาคคมคายว่าในความเป็นภิกษุที่แท้จริงไม่ได้มีนิกาย ทั้งหมดคือพระสงฆ์สาวกของพระพุทธองค์ ดังคำกล่าวของหลวงปู่มั่นต่อหลวงพ่อกาว่า “ ไม่ต้องสงสัยนิกายทั้งสอง ” หลังจากฟังเทศน์จากหลวงปู่มั่น หลวงพ่อกามีจิตอิ่มเอิบ เป็นสมาธิ และได้ยึดคำสอนปฏิปทาของท่านไว้เป็นแนวปฏิบัติต่อไปองค์ที่ตรัสว่า “ ทำตนให้ตั้งอยู่ในคุณอันสมควรเสียก่อน แล้วจึงสอนคนอื่นทีหลัง จึงจักไม่เป็นบัณฑิตสกปรก ” ดังนั้นไม่ว่าจะทำกิจวัตรอันใด เช่น กวาดวัด จัดที่ฉันล้างบาตร นั่งสมาธิ ตักน้ำ ทำวัตร สวดมนต์ เติมน้ำจมน้ำ ในระหว่างวันพระถือเนสัชชี ไม่นอนตลอดคืน หลวงพ่อกาลงมือทำเป็นตัวอย่างของศิษย์โดยถือหลักว่า “ สอนคนด้วยการทำให้ดู ทำเหมือนพูด พูดเหมือนทำ ” ดังนั้นศิษย์และญาติโยมจึงเกิดความเลื่อมใสเคารพยำเกรงในปฏิปทาที่หลวงพ่อดำเนินอยู่

ในระยะแรกของการมาอยู่ป่าพงค่อนข้างลำบาก ชาวบ้าน ญาติโยมผู้ศรัทธาเข้ามาสร้างวัดเป็นกระท่อมเล็ก ๆ ให้ได้อาศัย ไข้ป่าชุกชุม เพราะเป็นป่าดิบ เมื่อเจ็บป่วยยารรักษาหายาก โยมอุปฐากยังน้อย อาหารการกินผืดเคือง แต่กระนั้นหลวงพ่อกาก็ไม่เคยออกปากของญาติโยม แม้จะเลียบเคียงก็ยังไม่ยอมทำ ปลอ่ยให้ผู้พบเห็นพิจารณาด้วยตนเอง เดือนต่อมาเกิดสำนักขึ้นที่วัดเพื่อ

สนองคุณต่อโยมมารดาให้ได้ปฏิบัติธรรม โยมแม่พิมพ์จึงเป็นแม่ชีคนแรกของวัดหนองป่าพง และมีแม่ชีติดต่อกันมาถึงปัจจุบันเป็นจำนวนมากและทางวัดมีการแบ่งเขตสงฆ์เขตชีไว้เรียบร้อยไม่ก้ำกวยปะปนกัน

วัดหนองป่าพงได้รับอนุญาตให้สร้างในปี ๒๕๑๓ ปี ๒๕๑๖ หลวงพ่อได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดหนองป่าพงและได้รับสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะที่ “ พระโพธิญาณเถร ” ปี ๒๕๑๙ สิ้นเงิน ๕ ล้านบาท ปี ๒๕๒๐ ได้เดินทางไปประกาศสังฆธรรมในภาคพื้นยุโรปเป็นครั้งแรกปี ๒๕๒๒ ได้เดินทางไปอังกฤษ อเมริกา คานาดา เพื่อประกาศสังฆธรรม เป็นครั้งที่ ๒

ปี ๒๕๒๕ หลวงพ่อชาอาพาธ เป็นโรคเกี่ยวกับสมอง มีอาการเวียนศีรษะความจำเสื่อม จนต้องผ่าตัดสมอง หลังจากการผ่าตัด ท่านไม่สามารถพูดได้เคลื่อนไหวไม่ได้ ต้องอาศัยพระภิกษุในวัดช่วยปรนนิบัติเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด การบริหารวัดทั้งหมดมอบให้อาจารย์เหลื่อมเป็นผู้รักษาการแทน

หลวงพ่ชาถึงแก่มรณภาพเมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๓๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานเพลิงศพ เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๓๖

๓.๓.๑.๓ ประวัติความเป็นมาของเจดีย์หลวงพ่ชา สุภทโท

บันทึกประวัติศาสตร์โลกหลายหน้ากล่าวถึง สายเลือด หยาดน้ำตา และชีวิตของผู้คนนับหมื่นนับแสนที่สูญสิ้นไปเพราะอนุสรณ์สถานแห่งโศกและเศร้าหลายแห่งแต่บนผืนแผ่นดินลุ่มแม่น้ำมูลของจังหวัดอุบลราชธานีประเทศไทย สายธารแห่งศรัทธาหยาดเหงื่อจากความสามารถ และกระแสน้ำใจเสียสละ จากพุทธศาสนิกชนหลายร้อย หลายพันชีวิต ได้หล่อหลอมรวมเป็น “เจดีย์พระโพธิญาณ” อนุสรณ์สถานแห่งศรัทธาของ หลวงพ่ชา สุภทโทบนเนินดินสูงกลมกว้าง กั้นขอบแห่งแกร่งด้วยศิลาแลง เป็นฐานรองรับองค์เจดีย์ รูปทรงระฆังคว่ำ และส่วนบนที่สูงสลับขึ้นสู่อากาศในรูปลักษณะคล้ายคลึงพระธาตุพนม อันสะท้อนถึงจินตนาการ ที่ผสมผสานศิลปวัฒนธรรมในอดีตกับปัจจุบันเป็นหนึ่งเดียว โดยไม่ลืมที่จะแทรกเอกลักษณ์ของพุทธศาสนาซ้อนลงไปด้วยดั่งนั้น ไม่ว่าจะมองจากมุมไหน จะพบภาพองค์เจดีย์ที่อยู่นิ่ง สงบ สะอาด บริสุทธิ์ เต็มไปด้วยความเรียบง่าย และกลมกลืนกับแมกไม้ เขียวขจีในบริเวณนั้น คล้ายเป็นสิ่งเตือนใจให้รำลึกถึงคุณธรรมของหลวงพ่ได้ตลอดเวลา^{๗๒}

^{๗๒} พระโพธิญาณเถร (หลวงพ่ชา สุภทโท), **ทำให้สุด ขุดให้ถึง**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: บจก. ที คิว พี, ๒๕๕๖), หน้า ๖๗.

อนุสรณ์สถานแต่ละแห่งให้ความหมายต่างกันไป แต่อนุสรณ์สถานทางพุทธศาสนา จะสื่อแง่มุมทางปัญญา ดังเช่น สังฆนียสถานของพระพุทธเจ้า คือ สถานที่ประสูติ ตรัสรู้ แสดงปฐมเทศนา และปรินิพพานซึ่งเรียกว่าเป็นสถานที่ตั้งแห่งความสังเวชสังเวชไม่ใช่ “ความสลดหดหู่” คำว่า สังเวช หมายถึง “เกิดกำลังขึ้น” ดังนั้นสถานที่และเหตุการณ์เกี่ยวกับพุทธประวัติ หรือเกี่ยวกับบุคคลสำคัญซึ่งเป็นที่เคารพ จึงเป็นสิ่งที่เตือนใจให้เกิดความสังเวช คือ แรงเกิด หรือเกิดกำลังใจ มีความกระตือรือร้น ไม่ประมาท เร่งรัดตัวเองให้ทำแต่สิ่งที่ถูกต้องและดีงานยิ่งขึ้นไป

จากแนวคิดเกี่ยวกับอนุสรณ์สถานในแง่นี้รวมกับแนวปฏิบัติของพุทธศาสนา เช่น ความเรียบง่าย ความสามัคคี และความกตัญญู เป็นต้น เจดีย์พระโพธิญาณ จึงถือกำเนิดขึ้นมาในต้นฤดูฝนปี ๒๕๓๕ หลังจาก หลวงพ่อละขันธ์ได้หกเดือน^{๗๓}

วันหนึ่งในเดือนมิถุนายน ๒๕๓๕ ที่ศาลานอกของวัดป่าพง คณะพระเถระนั่งปรึกษากันถึงเรื่องเมรุว่าควรสร้างรูปแบบไหน จินตนาการจากแต่ละท่าน ถูกลำนำพิจารณาเพื่อหาข้อสรุป

เริ่มแรกเห็นพ้องกันว่า จะสร้างเมรุเป็นรูปทรงเจดีย์กึ่งถาวร คือฐานเป็นคอนกรีต ส่วนองค์เจดีย์เป็นไม้ เมื่อพระราชทานเพลิงศพแล้ว จึงจะสร้างเจดีย์ถาวรบนฐานคอนกรีตนั้นแต่ในที่สุด ความคิดที่ว่า “ทำไมเราไม่สร้างเจดีย์ให้เสร็จเลย” จากหลายท่านได้เกิดขึ้น พร้อมกับเหตุผลที่น่าสนใจ เช่น การสร้างเจดีย์ถาวร จะลดความสิ้นเปลืองทั้งวัสดุและแรงงาน เพราะส่วนมากเมรุชั่วคราวสำหรับงานใหญ่ๆ จะมีราคาแพง แต่จะถูกเผาทิ้งไปโดยเปล่าประโยชน์ และการใช้เจดีย์ที่ออกแบบเพื่อใช้เป็นเมรุด้วย สะดวกต่อการจัดระบบคุมความสงบเรียบร้อย เช่น ป้องกันไม่ให้มีการแย่งเก้าอี้ที่นั่ง ซึ่งมักเกิดขึ้นในงานเช่นนี้ เป็นต้น

หลังจากเห็นชอบร่วมกันว่า การสร้างเจดีย์ถาวรมีผลดีหลายอย่าง คณะสงฆ์จึงเสนอแนวคิดนี้แก่สถาปนิกและวิศวกร คือ คุณนิธิ สถาปิตานนท์ และศาสตราจารย์อรุณ ชัยเสรี จากนั้นไม่นานแบบแปลนเจดีย์ที่ใช้เป็นเมรุด้วยก็สำเร็จสมประสงค์ของคณะศิษย์ สถาปนิกได้ออกแบบภายในองค์เจดีย์ให้มีเนื้อที่ใช้สอยในด้านพิธีการเต็มที่ ซึ่งเมื่องานด้านนี้ผ่านพ้นไปแล้ว เจดีย์จะกลายเป็นที่เก็บอัฐิและเป็นอนุสรณ์สถานต่อไป^{๗๔}

ทันทีที่ตกลงรับแบบแปลน การวางแผนงานก็เริ่มขึ้น มีมติสงฆ์ในที่ประชุมวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๓๕ แต่งตั้งคณะพระเถระควบคุมการก่อสร้าง ดังนี้

๑. พระอาจารย์เลี่ยม ฐิตธัมโม

๒. พระอาจารย์เอก ยสทินโน

^{๗๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๘.

^{๗๔} อ้างแล้ว, หน้า ๖๙.

๓. พระอาจารย์โสภณ โอภาโส
๔. พระอาจารย์เรืองฤทธิ์ จันทสโร
๕. พระอาจารย์ปสันโน
๖. พระอาจารย์บุญเลิศ อาจารย์สัมปโน

มติข้อที่สองที่ตามมา คือ ให้สำนักสาขาทั้ง ๑๓๕ แห่ง ส่งพระเถรมาร่วมก่อสร้างเจดีย์พร้อมกับออกแบบสำรวจความสามารถพิเศษของพระเถรแต่ละรูป แล้วจัดสรรงานให้สอดคล้องกับคุณสมบัตินั้น หลังจากประชุมในครั้งนั้น พระเถรจากวัดสาขาเริ่มทยอยเข้ามาที่วัดหนองป่าพง โดยผลัดเปลี่ยนกันมาช่วยงานเป็นชุด ชุดละสองสัปดาห์ เริ่มจากสาขาที่ ๑-๒๕ เป็นชุดแรก แล้วเรียงตามลำดับไปจนถึงสาขาสุดท้ายเมื่อครบทั้งหมดแล้วก็ตั้งต้นใหม่ สำหรับในช่วงเช้าพรรษา ครบเจ็ดวันเปลี่ยนครั้ง ส่วนวัดสาขาที่อยู่ไกลไปมาสะดวกได้ผลัดเปลี่ยนกันเข้ามาร่วมงานเป็นประจำ

ดังนั้น ในช่วงหกเดือนของการสร้างเจดีย์ จึงมีพระกว่าร้อยรูปเป็นแรงงานหลักซึ่งแบ่งงานกันตามถนัด เช่น งานหลัก งานปูน งานไม้ งานไฟฟ้า งานประปา ฯลฯ พระเถรสามารถประสานงานกันได้ดีแม้จะมาจากต่างถิ่นต่างสาขา ต่างจิตต่างใจ แต่ไม่มีปัญหาใดๆ เกิดขึ้น เพราะต่างได้รับการฝึกหัดอบรมมาเป็นอย่างดี พระธรรมวินัยและข้อวัตรปฏิบัติที่เหมือนกัน เป็นสิ่งเชื่อมโยงให้ทุกรูปเกิดความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น แล้วส่งผลออกมาเป็น “พลังสามัคคี”^{๗๕}

เริ่มงาน

งานสร้างเจดีย์เริ่มขึ้นเมื่อต้นฤดูฝน (๔ กรกฎาคม ๒๕๓๕) ทันทีที่มีมติส่งชื่อออกมา กำแพงวัดด้านทิศเหนือก็ถูกเจาะเป็นช่องใหญ่ เพื่อใช้เป็นทางลำเลียงวัสดุอุปกรณ์และเครื่องจักร ขณะเดียวกันฝนก็เริ่มตกชุก พื้นดินเฉอะแฉะเป็นโคลนตม รถบรรทุกหลายคันติดหล่มลึกลงมาไม่ได้ อุปสรรคเริ่มท้าทายความสามารถตั้งแต่วันแรกการแก้ไขเกิดขึ้นทันทั่วทั้งที่ โดยนำสะพานเหล็กวางจากทางกำแพง พาดขึ้นไปยังเนินดิน ทำให้รถและเครื่องจักรสามารถเข้าไปทำงานได้โดยสะดวก

หลังจากงานเจาะเสาเข็มผ่านพ้นไป งานอื่นก็เริ่มยับยั้วตามทันที่การก่อสร้าง รุดหน้าไปตามลำดับเพราะได้รับแรงสนับสนุนจากทั้งฝ่ายราชการและเอกชน ซึ่งร่วมกันเสียสละมาทั้งในรูปของวัสดุและแรงงานท่ามกลางแสงแดดแผดเผา อากาศร้อนอบอ้าว และหนาวสะท้านยามฝนตกวันคืนในฤดูฝนผ่านไปเช่นนี้ซ้ำแล้วซ้ำเล่า เหล่าพระเถรยังคงมุ่งหน้าทำภารกิจอย่างมุ่งมั่น ผิวกายที่ต้องแสงร้อนแรงของตะวันดำล้นเลื่อมเป็นมัน แล้วไหม้เกรียมลอกหลุดเป็นคราบโคลพลาสติกเตอร์ ทิงเจอร์ และยาแดง คือสิ่งสำคัญที่ต้องเตรียมไว้ไม่ให้ขาด แทบทุกรูปมีบาดแผลที่ต้องเย็บเย็บ ผ่าสับ อังสะ เปื้อนปูนตะปูเกี่ยวขาดทะลุเป็นรูโหว่ ทุกๆ วันมันชุ่มด้วยหยาดเหงื่อ แล้วจะแห้งคาตัวในพลบค่ำ บาง

^{๗๕} อ้างแล้ว, หน้า ๗๐.

วันผ้าเปียกปอนฝนแล้วอัปซันส่งกลืนสาบฉุนไปหลายวัน เพราะไม่มีแสงแดดให้ตากผ้าเหล็ก หิน ปูน ทราย หลายร้อยตันถูกแรงกายแรงใจแปรเป็นทุกส่วนของเจดีย์ ที่ค่อยๆ ปรากฏเป็นรูปทรงชัดเจนขึ้น ทุกวันท่านพระอาจารย์เลี่ยม ซึ่งควบคุมงานและดูแลเอาใจใส่การทำงานของพระเณรอย่างใกล้ชิด รวมทั้งลงแรงเอง กล่าวว่า

“เมื่อเรามองสภาพการต่างๆ ออก ก็วางแผนงานต่างๆ ให้รัดกุม แยกคนชำนาญคุมกันเอง คนที่ทำงานด้วยการเสียสละนั้นมันไม่ค่อยยาก ไม่เล่นตัว ไม่ได้ค้อยว่าเมื่อไหร่จะหมดเวลา ฝนตกก็ไม่ว่าแดดออกก็ไม่ว่า ผลงานที่ออกมาในแต่ละวัน มันคุ้มค่าไปหมดเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็เกิดจากความสามัคคีของลูกศิษย์ลูกหาของหลวงพ่อ และก็เป็นงานคล้ายๆ กับว่า เป็นประวัติศาสตร์ชนิดหนึ่งของพระสงฆ์ ที่เป็นผลงานเกี่ยวกับการทำงานของพระ ที่ร่วมมือกันทำด้วยจิตที่เป็นกุศล ไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย ทุกคนมีแต่ความเสียสละซึ่งเราถือว่า เป็นธรรมที่บริสุทธิ์”

เช้าที่สดใสวันหนึ่งของเดือนกรกฎาคม ๒๕๓๕ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโน) พระมหาเถระผู้มีความสัมพันธ์อันดีกับหลวงพ่ochaและคณะสงฆ์วัดหนองป่าพง ได้มาร่วมฉันภัตตาหารกับพระเณรที่มาร่วมสร้างเจดีย์ หลังจากภัตกิจท่านได้ปรารภธรรมแก่พระเณร...

“วัดหนองป่าพงนั้นเป็นสำนักที่สำคัญในการปฏิบัติซึ่งท่านอาจารย์ชาได้ปลุกฝังให้คงงามทั้งในทางธรรมและพระวินัย และได้มีพระเถระร่วมสุขร่วมทุกข์ก่อสร้างวัดมา เช่น พระอาจารย์เลี่ยม เป็นต้น ก็ได้ร่วมบารมีช่วยกันจัดช่วยกันทำมา จนหลวงพ่อได้จากไป ก็เป็นธรรมดาของสังขารของคนเรา ไม่มีใครที่จะอยู่ได้ ต้องเป็นไปตามสภาพอย่างในทุกองค์ทราบดีอยู่แล้วจึงเหลือแต่วันต่อไปนี้ พวกเราทั้งหลายที่อยู่แก่ก็ดี ที่เข้ามาใหม่ก็ดี เราจะต้องช่วยกันทุกๆ องค์ ที่จะรักษาแบบแผนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งได้ปลุกฝังให้ปรากฏชัดเจนในหมู่เราทั้งหลายโดยท่านอาจารย์ชาที่ในส่วนของการที่กำลังทำอยู่ในเวลานี้ผมขออนุโมทนาขอบใจทุกๆ องค์ ทั้งที่มาจากสำนักต่างๆ ของท่านอาจารย์ชา ได้มาช่วยกันแบ่งเบาภาระ ทำโน่นบ้างทำนี่บ้าง ใครถนัดทางไหนก็ช่วยกัน เท่ากับว่าเราช่วยกันทำงานของหลวงพ่อนั่นเอง เมื่อผมได้มาและได้เห็นก็เกิดความรู้สึกว่ามันใจ ดีใจ และปลื้มใจ ที่ทุกท่านเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและปฏิบัติตามธรรมวินัย”^{๗๖}

ความเข้มแข็งมุ่งมั่นต่อการทำงาน ด้วยแรงเสียสละและสามัคคีของพระเณรได้รับเสียงแซ่ซ้องสรรเสริญจากหมู่ชนทั้งใกล้ไกล เขาต่างประทับใจและหวังใฝ่เมื่อมาพบเห็น จึงร่วมสนับสนุนทั้งแรงใจและแรงทรัพย์ ส่งสิ่งของต่างๆ ที่ใช้ในการก่อสร้างและที่จำเป็นต่อสุขภาพของพระเณรอยู่เสมอ แต่ในมุมมองของสายตาก็หลายคู่เห็นว่า การที่พระเณรมาทำงานเช่นนี้ไม่ใช่ภาพพจน์ที่ดีของสมณะผู้สงบกายวาจาใจพระอาจารย์บุญเลิศ หนึ่งในคณะผู้ควบคุมงาน กล่าวถึงลักษณะงานครั้งนี้ว่า

^{๗๖} อ้างแล้ว, หน้า ๗๑-๗๕.

“งานครั้งนี้ ไม่ได้ทำแบบโลกๆ ที่เขาทำเพื่อซื้อขายแลกเปลี่ยน เพื่อให้เกิดความนิยมชมชอบ หรือเอาไว้ประชันขันแข่ง เพื่อให้ได้รับการตอบสนองลักษณะงานนี้ เป็นการแสดงออกถึงบุญนิยสถาน หรือเป็นพุทธสถาน เพื่อเป็นที่เคารพกราบไหว้ และระลึกถึงในสิ่งที่เป็นคุณงามความดีที่ท่านได้ทำได้ปฏิบัติจนได้รับการนับถือ เป็นที่ยอมรับของชนทั้งหลายสำหรับการทำงาน เราก็คิดว่า อันไหนควรแก่พระ ก็ให้พระทำ แต่สิ่งใดเป็นลักษณะที่ไม่ถูกต้องตามวินัย เช่น จะต้องตัดกิ่งไม้ ถางหญ้า หรือขุดดิน ก็ให้สามเณรหรือญาติโยมทำ เราพยายามคำนึงถึงสมณสาธูปและพระธรรมวินัยมากที่สุด”

งานสร้างอนุสรณ์สถาน คืบหน้าไปโดยไม่หยุดยั้ง แม้มีความขัดข้องหรือความผิดพลาดเกิดขึ้นบ้าง ความท้อถอยเป็นสิ่งที่ทุกคนลืมไปชั่วขณะ รอยยิ้มสดใสและแวตามุ่งมั่น ไม่เคยเหือดหายไปจากใบหน้าเกรียมแดดเหล่านั้นแต่สิ่งที่สำคัญที่ไม่อาจมองข้ามได้คือวัตรอุปัฏฐากการก่อสร้าง ซึ่งต้องเพียงพอต่อการใช้งานและต้องสอดคล้องกับงานที่ทำ ความคืบหน้าจึงจะตามมารวมทั้งแรงงาน แรงศรัทธา จึงจะผลิผลออกมาเป็นผลงานได้ท่านอาจารย์เสียมกล่าวถึงเรื่องนี้ว่า

“เริ่มแรกเรามีเงินแค่ล้านกว่าบาท แต่คิดว่าความเชื่อถือสำคัญกว่า และการเชื่อมโยงกับบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องก็สำคัญ การติดต่อเรื่องวัสดุนี้ เราได้ประสานไว้พอสมควรแล้วและทางวัดก็ไม่เคยเสื่อมเสียในเรื่องนี้ ติดต่อกันที่ไหนก็สบาย เขาส่งมาให้ตามต้องการ...วัสดุเป็นสิ่งจำเป็น จะต้องให้มีต่อเนื่องเพราะเวลามันจำกัด สมมุติว่าเรามีเงิน แต่ว่าวัสดุไม่มี มันก็ไม่มีความหมายอะไร และต้องคำนวณให้ถูกต้องด้วย เช่น สักปูน สักเท่าไรถึงจะพอ สั่งมาไม่ได้เราไม่มีที่เก็บ สถานที่มันจำกัด และก็ยังอยู่ในช่วงฤดูฝนด้วย ถ้าทิ้งเรี่ยราดวัสดุก็เสื่อมเสียหมดเราต้องไปดูทุกวันดูเป็นช่วงๆ ว่าวัสดุอันนี้ใช้ได้กี่วัน และก็กะจำนวน แล้วสั่งมาเพิ่มเติม เพื่อไม่ให้มันขาด และการไปดู ก็ไม่ใช่ว่าเราจะเดินดูเฉยๆ ในฐานะเป็นผู้นำเขา ก็ต้องทู่ทุ่ทุกอย่างต้องเป็นแบบอย่างแก่เขาด้วย ตรงไหนมีปัญหาขัดข้อง เราก็เข้าไปเกี่ยวข้องช่วยแก้ไข พอเราไปเกี่ยวข้อง เขาก็มีความระมัดระวัง และก็ใช้ความพยายามมากขึ้น”^{๗๗}

แรงใจเป็นสิ่งสำคัญต่อการทำงานทุกชนิด ทั้งงานภายนอกทางกายและงานภายในคือการฝึกใจ แหล่งกำเนิดของแรงใจทางหนึ่ง คือ ความเอื้ออาทรจากกัลยาณมิตรหรือครูบาอาจารย์ในระหว่างการทำงานก่อสร้างเจดีย์ พระเณรประธานสงฆ์สาขาต่างๆจะเข้ามาเยี่ยมให้กำลังใจอยู่ไม่ขาด บางท่านก็พักอยู่ด้วยหลายวัน เพื่อร่วมปรึกษาหารือเรื่องต่างๆ รวมทั้งร่วมทำงานทุกอย่างกับพระเณรภาพพระเถระ ที่ทำงานด้วยความแข็งขัน อากัปกิริยาเคลื่อนไหวราบเรียบเป็นธรรมชาติ ไม่มีสิ่งใดบ่งบอกถึงความเหนื่อยหน่ายท้อแท้และกังวล กลายเป็นสิ่งให้กำลังใจแก่พระเณรมาก ทำให้บางรูปสืมความเหน็ดเหนื่อยมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานต่อไปอย่างไม่ย่อท้อ

^{๗๗} อ้างแล้ว, หน้า ๗๖-๗๗.

ช่วงหนึ่งในระหว่างการก่อสร้างเจดีย์คุณนิตี สถาปิตานนท์ สถาปนิกออกแบบเจดีย์ ได้มาใช้เวลาส่วนหนึ่งของชีวิตในวัดหนองป่าพง... “สิบวันที่ผมต้องละทิ้งการเป็นคนกรุงเทพฯ ละทิ้ง การงาน ละทิ้งการเป็นสถาปนิกมาใช้ชีวิตในอีกรูปแบบหนึ่ง หรืออาจจะพูดได้ว่า เป็นอีกโลกหนึ่ง ทั้งนี้ เป็นด้วยพระเกือบทุกรูปที่วัดหนองป่าพง เป็นพระที่สละแล้วในทางโลกและบวชกันนานๆ แนวทาง ของท่านนั้นไม่มั่วสุมกับฆราวาส ส่วนใหญ่จะเป็นพระที่เจริญศีลภาวนาปรารถนาความวิเวก โลกของ ท่านก็คือภายในวัดหนองป่าพง หรือไม่ก็ออกธุดงค์ในป่าเขาผมได้เรียนถามพระหลายรูปว่า ท้ายที่สุด นั้นท่านต้องการอะไร ส่วนใหญ่ท่านให้ความคิดเหมือนกันว่า ท่านต้องการให้หลุดพ้น ถ้าเป็นไปได้ท่าน อยากรไปถึงขั้นไม่ต้องเกิดอีกในชาติหน้า ในส่วนลึกๆ นั่นคือถึงขั้นนิพพานผมได้สนทนามาถึงจุดนี้แล้ว ก็เป็นอันเข้าใจ และคิดว่าที่วัดหนองป่าพงนี้ เป็นอีกโลกสำหรับคนกรุงเทพฯ จริงๆ สิ่งที่ได้จากการมา ใช้ชีวิต ๑๐ วันที่วัดหนองป่าพง เป็นประสบการณ์ที่คุ้มค่าอย่างยิ่งและตรงตามปณิธานที่ตั้งใจไว้ จะ พยายามประพฤติปฏิบัติเช่นชาวบ้านธรรมดาที่มาถือบวชพระทุกองค์ที่วัดนี้นอกจากเจ้าอาวาสไม่มีใคร รู้ว่าผมเป็นใคร ไม่สนใจว่าผมจะมาจากไหน เพราะที่นั่นถ้าไม่จำเป็นจะไม่มีใครพูดคุยกัน ท่านเจ้า อาวาสเองท่านก็เป็นคนพูดน้อย ผมอยู่ ๑๐ วัน ท่านไม่เคยพูดทักทายด้วยเลย ผมไปอุบลฯ คราวนี้ไป ด้วยย่ามเพียง ๑ ใบ บาตร ๑ ใบ ร่มสำหรับธุดงค์ กาใส่ น้ำ ๑ ใบ ไฟฉาย ๑ กระบอก ไม่มีของใช้พิเศษ หรืออาหารพิเศษติดตัวมา ไม่มีเงินติดตัวมาแม้แต่บาทเดียว

ตลอด ๑๐ วัน ผมไม่ได้อ่านหนังสือพิมพ์ ไม่ได้ลิ้มรสน้ำแข็ง ไม่เคยเห็นเป๊ปซี่โคล่า และไม่ได้ติดต่อกับ กรุงเทพฯ แม้แต่ครั้งเดียว ปรากฏว่าชีวิตก็อยู่ได้ด้วยความสุขสบาย จะนอนไม่หลับ บ้าง และอดอดบ้างที่ต้องทำตัวอยู่ในวินัยสงฆ์ซึ่งมารู้ทีหลังว่า มีเป็นพันๆ ข้อที่ต้องประพฤติปฏิบัติ การ ไปในคราวนี้ก็เป็นการศึกษาจิตใจที่ดีที่สุดในชีวิตหนึ่ง การมาสัมผัสกับความอยากลำบาก การมาใช้ชีวิตที่ ทำให้มันถึงแก่นที่สุด ง่ายที่สุดขณะที่อยู่นั้นจะเป็นอย่างไร เมื่อผ่านไปได้แล้วคงทำได้ไม่ยาก ประสบการณ์ที่ได้รับมาจากการบวชครั้งนี้ผมอยากถ่ายทอดให้เพื่อนฝูงได้รับทราบ โดยเฉพาะให้กับ เพื่อนๆ สถาปนิกอีกหลายๆ คนที่ยังไม่มีโอกาส แต่ถ้าวันหนึ่งนึกครึ้นคร้ออย่างผมขึ้นมา การได้มาใช้ ชีวิตเช่นนี้สักครั้งหนึ่ง ผมขอยืนยันว่าคุ้มค่าจริงๆ”

คุณนิตี กล่าวถึงเบื้องหลังบางส่วนของ การสร้างเจดีย์ว่า... “งานก่อสร้างเมรุเผาศพ และเจดีย์อนุสรณ์สถานหลวงพ่อบุชา ได้เริ่มลงมือเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๓๕ เพื่อให้เสร็จทันงาน พระราชทานเพลิงศพหลวงพ่อบุชา ที่ทางวัดได้กำหนดไว้ในวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๓๖

งานออกแบบและงานก่อสร้างเจดีย์เป็นงานเร่งด่วนที่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยี สมัยใหม่หลายๆ อย่างเข้าช่วย เพื่อให้เสร็จทันกำหนดที่ตั้งใจไว้งานออกแบบที่ได้ทำเสร็จไปแล้วนั้น ได้รับคำปรึกษาอย่างดียิ่งจากอาจารย์อรุณ ชัยเสรี ทั้งในแง่ของงานวิศวกรรมโครงสร้าง และงาน วิศวกรรมสาขาอื่นๆ รวมถึงกรรมวิธี และเทคโนโลยีในการก่อสร้างงานก่อสร้างเจดีย์พระโพธิญาณนี้

คงเป็นงานก่อสร้างเจดีย์แห่งแรกที่ใช้เทคโนโลยีใหม่เสริมขบวนการก่อสร้างในหลายขั้นตอน เช่น การใช้เข็มเจาะและการก่อสร้างด้วยระบบ Prefabrication ซึ่งช่วยการประกอบหลายๆ ส่วนจะทำได้จากกรุงเทพฯ และนำไปติดตั้งที่ที่ก่อสร้างมาแล้วลวดลายและส่วนประดับต่างๆ ทางสถาปัตยกรรม ก็ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าช่วย โดยผลิตจากโรงงานที่กรุงเทพฯ เช่นกัน

สำหรับรูปร่างหน้าตา และลวดลายประดับประดาต่างๆ ผมก็อยากให้เป็นงานออกแบบที่ทำโดยสถาปนิกและวิศวกรในยุคนี้สมัยนี้ ถ้าจะมีความแตกต่างไปจากของเดิมๆ อยู่บ้าง ผิดเพี้ยนไปจากแบบเก่าๆ จากงานสถาปัตยกรรมของท้องถิ่นไปบ้างนั้น ก็เพราะงานออกแบบชิ้นนี้ ได้กระทำในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ นี้เอง อีกร้อยปีข้างหน้าคงไม่มีคนตำหนิหรือคัดค้านแน่นอน

ศาสตราจารย์อรุณ ชัยเสรี ซึ่งเป็นวิศวกรโครงสร้าง และร่วมควบคุมการก่อสร้างเจดีย์นี้ เผยความรู้สึกส่วนตัวว่า

“ผมร่วมทำงานนี้เพราะศรัทธาท่านโดยที่ไม่เคยเป็นลูกศิษย์โดยตรงของท่านมาก่อน อาจารย์นิธินันท์รับงานแบบไม่คิดค่าจ้างค่าแรงอะไรเหมือนกัน และศรัทธามากถึงขนาดบวชอุทิศท่านเลยที่เดียวงานนี้เหมือนเนรมิตก็ได้ว่า เพราะแต่เดิม ตอนแรกจะสร้างเป็นเมรุชั่วคราว แต่เมื่อเริ่มตอกเสาเข็มไปแล้ว ทางคณะสงฆ์ได้เสนอให้ทำจริงเลย ซึ่งทางเราก็พยายามให้ความร่วมมือกับท่าน เพื่อช่วยทำให้เสร็จก่อนงานพระราชทานเพลิงศพ แล้วก็สำเร็จกันจริงๆ”

ต้นปี ๒๕๓๖ ลมหนาวพัดโชยหอบเอาไอเย็นมาครอบคลุมป่าพง หมู่มิไยวัดเริ่มทิ้งใบลงสู่พื้นดิน ผุ่มมดรินตัวดำวุ่นวายกับการคาบไข่และอาหารลงไปเก็บกักในรัง ทั้งพืชและสัตว์ต่างเตรียมเผชิญกับความขาดแคลนในฤดูแล้งอันยาวนาน ขณะเดียวกับพระเถระได้จัดเตรียมงานพระราชทานเพลิงฯ บางส่วนเสร็จสิ้นไปหกเดือนพอดี สำหรับงานสร้างเจดีย์พระโพธิญาณ ซึ่งเริ่มสร้างเมื่อต้นฤดูฝน และแล้วเสร็จในช่วงกลางฤดูหนาว (๔ กรกฎาคม ๒๕๓๕ – ๕ มกราคม ๒๕๓๖)

การสร้างเจดีย์ครั้งนี้ดำเนินไปอย่างเงียบเชียบ ปราศจากการประชาสัมพันธ์ แม้แต่คนส่วนใหญ่ในจังหวัดอุบลราชธานี ก็ตกตะลึงงันเมื่อข่าวความสำเร็จนี้แพร่สะพัดออกไป ผู้คนต่างพากันมาชื่นชมเจดีย์ด้วยความตื่นตาตื่นใจบ้างกล่าวว่า “ราวปาฏิหาริย์” โดยลืมนึกไปว่าสิ่งเหล่านี้เกิดจากมือเล็กๆ ของมนุษย์นี้เองแต่เป็นมือที่ประสานกันอย่างแนบแน่นจากหลายร้อยชีวิตที่ถูกฝึกฝนอบรมจิตใจมาด้วย “พุทธธรรม”

เจดีย์พระโพธิญาณ คงจะตั้งตระหง่านต่อไปอีกกาลนาน เป็นสถานสถิตแห่งคุณธรรมของท่านผู้เกื้อกูลความสงบแก่ชาวโลก และอาจเป็นที่มาของประวัติศาสตร์หน้าหนึ่งของพุทธศาสนา

ในเมืองไทย ที่กล่าวถึงอนุสรณ์สถานซึ่งก่อเกิดจาก สายธารแห่งศรัทธา หยาดเหงื่อจากแรงสามัคคี และกระแสน้ำใจเสียสละของศาสนิกชนในยุคกึ่งพุทธกาล^{๗๘}

๓.๓.๒ ความเชื่อที่มีต่อการบูชาเจดีย์หลวงพ่อบา สุกทโท

ความเชื่อที่มีต่อการบูชาเจดีย์หลวงพ่อบา สุกทโท ซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวในประเด็นต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับความเชื่อที่มีต่อการบูชาพุทธเจดีย์ในพระไตรปิฎก ฉะนั้นผู้วิจัยได้อธิบายถึงความเชื่อที่มีต่อการบูชาเจดีย์หลวงพ่อบา สุกทโท พอสังเขป ดังต่อไปนี้

๓.๓.๒.๑ ความเชื่อที่แสดงออกถึงการระลึกถึงหลวงพ่อบา สุกทโท

หลวงปู่บา สุกทโทถือว่าเป็นพระอริยสงฆ์สงฆ์แห่งอีสานที่เป็นกำลังสำคัญอีกรูปหนึ่งที่สามารถนำหลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปเผยแผ่ในต่างประเทศ^{๗๙} และท่านก็ได้มีลูกศิษย์ที่เป็นชาวต่างชาติจำนวนมากซึ่งจำพรรษาอยู่ที่วัดป่าบ้านนาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี^{๘๐} ท่านอีกถือว่าเป็นภาระที่จะต้องช่วยอบรมสั่งสอนซึ่งเป็นสิ่งที่ยากและท้าทายความสามารถของหลวงพ่อบา ผวนกับภาษาที่แตกต่างกันแต่ท่านก็ได้หวั่นในเรื่องภาษาเพราะท่านมีอุบายกลยุทธ์สำคัญในการสอนให้เข้าใจและเข้าใจถึงการสอนของหลวงพ่อบาเป็นการสอนภาษาธรรม (ความเป็นจริงของธรรมชาติ)^{๘๑} ซึ่งเป็นภาษาที่ทุกคนในโลกนี้มีและรู้อยู่ในตัวของตนเองทำให้ท่านมีลูกศิษย์ทั้งในและต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ท่านจะมรณะภาพลงไปแล้วก็ตามก็ยังมีความเชื่อที่มีชาวต่างชาติรวมถึงคนไทยที่สนใจในหลักคำสอนได้มาสัมผัสบรรยากาศในวัดซึ่งเป็นสถานที่ที่มีถาวรวัตถุสำคัญที่เป็นตัวแทนของหลวงพ่อบา เช่น พิพิธภัณฑสถานหลวงปู่บา สุกทโทกุฎี หอสมุดมรดกธรรม รวมไปถึงเจดีย์พระโพธิญาณเถระ เป็นต้น^{๘๒} ซึ่งเป็นจุดเด่นที่ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้มีโอกาสสัมผัสสัจธรรมสำคัญทางศาสนาเป็นจำนวนมากทุกวัน

อย่างไรก็ตาม เมื่อถึงวันละสังขารของหลวงปู่บา ในช่วงวันที่ ๑๖ มกราคมของทุกปี ทางวัดหนองป่าพงจะจัดงานเพื่อรำลึกถึงท่านด้วยการปฏิบัติธรรมประจำปี^{๘๓} เพื่อเป็นการถวายเป็นพุทธอาจารย์บูชาโดยมีพระภิกษุสงฆ์และสามเณร ที่เป็นศิษยานุศิษย์ของหลวงปู่บาจากทั่วโลก รวมถึงญาติโยมที่มีความศรัทธาหลวงปู่บา จะมารวมกันที่บริเวณเจดีย์พระโพธิญาณ สถานที่เก็บอัฐิของหลวงปู่บา พิธีเป็นไปอย่างเรียบง่ายโดยมีการเดินประทักษิณรอบเจดีย์ พร้อมด้วยดอกไม้ธูป

^{๗๘} อ้างแล้ว, หน้า ๗๙-๘๐.

^{๗๙} สัมภาษณ์ นายบรรหาญ ลาคำสาย, ปราชญ์ชาวบ้านคุ้มวัดหนองป่าพง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๘๐} สัมภาษณ์ พระราชภาวนาวิกรม, เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๘๑} สัมภาษณ์ พระปริชา ธีรวโส, วัดหนองป่าพง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๘๒} สัมภาษณ์ นายชุมพล ตะรินันท์, ปราชญ์ชาวบ้านคุ้มวัดหนองป่าพง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๘๓} สัมภาษณ์ พระปริชา ธีรวโส, วัดหนองป่าพง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

เทียน เพื่อเป็นการไหว้ครูและรำลึกถึงพระคุณของหลวงปู่ชา บุรพจารย์ผู้ล่วงลับดับขันธ^{๘๔} กัลยาชนที่มาร่วมเป็นประจำทุกปีได้สรรเสริญและกล่าวถึงคุณงามความดีและคำสอนปฏิบัติทางธรรมค่าแก่การเป็นแบบอย่างของหลวงพ่^{๘๕} ซึ่งการแสดงออกดังกล่าวนี้ล้วนเกิดจากจิตสำนึกที่ดีที่สะท้อนให้เห็นถึงความกตัญญูของเหล่าศิษยานุศิษย์ทั้งพระสงฆ์ ขรวาสญาติโยมทั้งในและต่างประเทศเป็นการระลึกถึงคุณูปการของหลวงปู่ชา สุภทโท^{๘๖}

ดังนั้น วัตรปฏิบัติในแต่ละวันจะเน้นแนวทางของหลวงพ่ที่พาดำเนินมา คือ การปฏิบัติภาวนาธุดงค์วัตรเป็นหลักสำคัญ รวมถึงการฟังธรรมจากพระเถระเพื่อเป็นการรำลึกนึกถึงหลวงพ่และเน้นย้ำเตือนถึงการรักษาวัดปฏิบัติที่เคยร่วมกันมาและคุณงามความดีที่หลวงพ่ทรงดำเนินมา^{๘๗}

๓.๓.๒.๒ ความเชื่อที่แสดงออกถึงการบูชาบุคคลที่ควรบูชา

คำขวัญประจำจังหวัดอุบลราชธานี ตอนหนึ่งว่า “ถิ่นไทยนักปราชญ์” ที่เป็นเช่นนี้เพราะจังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่มีผู้มีความสามารถมากมายทั้งพระสงฆ์และข้าราชการต่างมากมาย โดยเฉพาะพระสงฆ์นักปฏิบัติที่มีชื่อเสียงในด้านการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นเมืองพุทธที่สำคัญตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน^{๘๘} ซึ่งมีพระสงฆ์ผู้เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินรอยตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์จนได้บรรลุสู่บรมสุขในโลกเบื้องหน้า เช่น พระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต และหลวงปู่ชา สุภทโท เป็นต้น^{๘๙} ซึ่งเป็นพระสงฆ์ที่เป็นกำลังสำคัญต่อวงการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่และแนวทางการปฏิบัติทำให้จังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่มีนักปราชญ์สำคัญที่คนทั่วไปรู้จักกันเป็นจำนวนไม่น้อยทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ^{๙๐}

อย่างไรก็ตาม โดยเฉพาะหลวงปู่ชา สุภทโทเป็นพระสงฆ์สุปฏิปันโนผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเป็นพระสงฆ์ควรแก่การสักการะกราบไหว้บูชา รวมถึงเป็นต้นแบบแห่งความดีทั้งหลาย^{๙๑} เพราะฉะนั้นถึงแม้ท่านจะมรณภาพลงเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๕ ก็ตาม ซึ่งภายหลังจากการประกอบพิธีพระราชทานเพลิงศพ ลูกศิษย์ของท่านได้นำอัฐธาตุส่วนหนึ่งบรรจุในเจดีย์แก้ว แล้วสร้างพระเจดีย์ครอบ

^{๘๔} สัมภาษณ์ พระราชภาวนาวิกรม, เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๘๕} พระโพธิญาณเถร (หลวงปู่ชา สุภทโท), *ทำให้สุด ขุดให้ถึง*, หน้า ๑๔๓.

^{๘๖} สัมภาษณ์ นายบรรหาญ ลาคำสาย, ปราชญ์ชาวบ้านคุ้มวัดหนองป่าพง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๘๗} พระโพธิญาณเถร (หลวงปู่ชา สุภทโท), *ทำให้สุด ขุดให้ถึง*, หน้า ๙.

^{๘๘} สัมภาษณ์ พระราชภาวนาวิกรม, เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๘๙} สัมภาษณ์ พระปริชา ธีรวิโส, วัดหนองป่าพง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๙๐} สัมภาษณ์ นายบรรหาญ ลาคำสาย, ปราชญ์ชาวบ้านคุ้มวัดหนองป่าพง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๙๑} สัมภาษณ์ พระราชภาวนาวิกรม, เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

ไว้ โดยเฉพาะอัฐิธาตุพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) วัดหนองป่าพง เมื่อเสร็จสิ้นพิธีพระราชทานเพลิงศพแล้ว ได้มีการก่อสร้างเจดีย์โพธิญาณในบริเวณที่ทำพิธีไว้ประกอบพิธีทางพุทธศาสนาและเก็บอัฐิธาตุของหลวงปู่ชา ให้พุทธศาสนิกชนที่เคารพศรัทธาได้กราบไหว้^{๙๒} เป็นสิริมงคลทั้งตนและครอบครัวเพราะท่านเป็นสาวกผู้ปฏิบัติตามแนวทางพระศาสดาสมควรได้รับการยกย่องสรรเสริญ บุษากราบไหว้เป็นบุคคลที่ควรบูชาเป็นอย่างยิ่ง^{๙๓}

๓.๓.๒.๓ ความเชื่อที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมอันดีงามของชาวพุทธ

ในทุกปีทางวัดหนองป่าพงจะมีการจัดงานเพื่อปฏิบัติธรรมและรำลึกถึงหลวงปู่ชา สุภทฺโท เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาพุทธสาวก ซึ่งทุกปีศิษยานุศิษย์ทั้งที่เป็นพระสงฆ์ทั้งชาวไทยและต่างประเทศรวมไปถึงอุบาสกอุบาสิกาที่ให้ความเคารพนับถือหลวงปู่ต่างก็มีร่วมงานเป็นจำนวนมาก ประจำปีนั้นเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการแสดงความกตัญญูต่อหลวงปู่ชา^{๙๔} ที่ท่านได้อุทิศเพื่อการแสวงหาแนวทางในการดับทุกข์และทรงอนุเคราะห์ให้กับลูกศิษย์เป็นจำนวนมากเพื่อให้รู้ตามและน้อมนำมาประพฤติปฏิบัติเพื่อความทุกข์คลี่คลายลง^{๙๕}

อย่างไรก็ตาม การแสดงออกดังกล่าวนี้ล้วนเกิดจากความเชื่อหรือความศรัทธาของเหล่าศิษยานุศิษย์ทั้งพระสงฆ์และญาติโยมที่มีต่อหลวงปู่ชามาโดยตลอดทำให้ทุกปีมีประชาชนได้เข้ามาร่วมปฏิบัติธรรมเป็นจำนวนมากนั้นเป็นการแสดงออกถึงวัฒนธรรมอันดีที่ปฏิบัติต่อกันมาโดยตลอดซึ่งควรปฏิบัติและให้การสนับสนุนต่อไป^{๙๖}

๓.๓.๓ พิธีกรรมที่มีต่อการบูชาเจดีย์หลวงปู่ชา สุภทฺโท

๓.๓.๓.๑ พิธีกรรมการบูชาด้วยเครื่องสักการะต่าง ๆ (อามิสบูชา)

สำหรับวัดหนองป่าพงซึ่งเป็นสถานที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานีที่มีเจดีย์หลวงปู่ชา สุภทฺโทเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน^{๙๗} ซึ่งทุกๆปีทางวัดจะมีการจัดงานเพื่อให้พุทธศาสนิกชน ประชาชน ได้มีโอกาสเข้าวัดมาทำบุญและกราบไหว้สักการะบูชาเจดีย์หลวงปู่ชา สุภทฺโทซึ่งทุกปีจะมีพระสงฆ์ทั้งในและต่างประเทศสืบเนื่องจากหลวงปู่ชาท่านมีวัดสาขาทั้งในและต่างประเทศมีลูกศิษย์มากมายทำให้ทุกปีมีพระสงฆ์และฆราวาสเป็นจำนวนมาก ในการบูชาก็จะมีการ

^{๙๒} สัมภาษณ์ พระปริชา ธีรวโส, วัดหนองป่าพง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๙๓} สัมภาษณ์ พระราชภาวนาวิกรม, เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๙๔} สัมภาษณ์ นายบรรหาญ ลาคำสาย, ปราชญ์ชาวบ้านคุ้มวัดหนองป่าพง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๙๕} สัมภาษณ์ พระราชภาวนาวิกรม, เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๙๖} สัมภาษณ์ พระปริชา ธีรวโส, วัดหนองป่าพง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๙๗} สัมภาษณ์ พระราชภาวนาวิกรม, เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

น้อมนำเอาดอกไม้ธูป เทียน ไปสักการบูชาซึ่งทางวัดไม่อนุญาตให้จุดไฟเพื่อความสะดวกและปลอดภัยด้วย^{๙๘}

๓.๓.๓.๒ พิธีกรรมการปฏิบัติบูชา

เมื่อพูดถึงวัดหนองป่าพงชาวอุบลจะนึกถึงหลวงปู่ชาเพราะท่านเป็นผู้วางแนวทางสอนธรรมะให้กับลูกศิษย์ลูกหาทั่วโลกได้อย่างน่าสนใจ โดยเฉพาะการมุ่งไปที่ “ศรัทธา” ในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเครื่องพิสูจน์ชัดเจนว่า ศรัทธานั้นไม่ได้อยู่ที่ตัวบุคคล เพราะบุคคลเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยง แม้สังขารของหลวงปู่ชาก็ตาม หรือของพระผู้มีพระภาคเจ้าก็ตาม ล้วนเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปได้ด้วยกันทั้งนั้น^{๙๙}

อย่างไรก็ตาม เมื่อกล่าวถึงการปฏิบัติบูชาถือให้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสืบเนื่องจากในช่วงหลังพิธีพระราชทานสรณังนาคพหฺลวงพ่อกษิยานุศิษย์ได้มีมติและข้อตกลงกันว่า จะร่วมปฏิบัติธรรมเพื่อบูชาถวายหลวงพ่อกษิยานุศิษย์เป็นเวลา ๑๕ วัน^{๑๐๐} ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติธรรมเป็นประจำทุกปีในปีที่ว่าพระพุทธศาสนา หลักธรรมคำสอน และพระธรรมวินัย กลับยืนหยัดอยู่ได้ และหลวงปู่ชาก็เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พุทธศาสนาออกไป เป็นวัดสาขาของวัดหนองป่าพงทั่วโลก อันเป็นคุณูปการที่ยิ่งใหญ่ที่หลวงปู่ชาได้ละทิ้งไว้เป็น “มรดกธรรม” ให้แก่ลูกศิษย์ลูกหา^{๑๐๑}

ดังนั้น เมื่อถึงวันละสังขารของหลวงปู่ชา วันที่ ๑๖ มกราคม ของทุกปี วัดหนองป่าพงจะจัดงานประจำปีเพื่อร่วมกันปฏิบัติธรรมเป็นอาจาริยบูชาด้วยการบำเพ็ญทาน ศีล ภาวนา และถือฤกษ์ควัตรดาวแนวป่าภายในบริเวณวัดหนองป่าพง^{๑๐๒} โดยมีพระภิกษุสงฆ์และสามเณร ที่เป็นศิษยานุศิษย์ของหลวงปู่ชาจากทั่วโลก รวมถึงญาติโยมที่มีความศรัทธาหลวงปู่ชาจะมารวมกันที่บริเวณเจดีย์พระโพธิญาณ สถานที่เก็บอัฐิของหลวงปู่ชาพิธีเป็นไปอย่างเรียบง่ายโดยมีการเดินประทักษิณรอบเจดีย์ พร้อมด้วยดอกไม้ธูปเทียนเพื่อเป็นการไหว้ครูและรำลึกถึงพระคุณของหลวงปู่ชา บุรพจารย์ผู้ล่วงลับดับขันธ^{๑๐๓}

^{๙๘} สัมภาษณ์ พระปริชา ธีรวโส, วัดหนองป่าพง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๙๙} สัมภาษณ์ นายบรรหาญ ลาคำสาย, ปราชญ์ชาวบ้านคุ้มวัดหนองป่าพง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๐๐} พระโพธิญาณเถร (หลวงพ่อกษิยานุศิษย์), *ทำให้สุด ขุดให้ถึง*, หน้า ๖.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ นายชุมพล ตะนันท์, ปราชญ์ชาวบ้านคุ้มวัดหนองป่าพง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

^{๑๐๒} พระโพธิญาณเถร (หลวงพ่อกษิยานุศิษย์), *ทำให้สุด ขุดให้ถึง*, หน้า ๗.

^{๑๐๓} สัมภาษณ์ พระราชภาวนาวิกรม, เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙.

๓.๔ สรุป

ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพุทธเจดีย์ในจังหวัดอุบลราชธานีเป็นความเชื่อและพิธีกรรมที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกับความเชื่อที่มีต่อการบูชาพุทธเจดีย์ในพระไตรปิฎก รวมถึงมีบางประเด็นที่แตกต่างจากความเชื่อในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ฉะนั้นผู้วิจัยขอสรุปดังต่อไปนี้

ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ วัดพระธาตุหนองบัว ประกอบด้วย ความเชื่อที่มีต่อการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ ได้แก่ ความเชื่อที่แสดงออกถึงการระลึกถึงพระพุทธเจ้า ความเชื่อที่แสดงออกถึงการบูชาบุคคลที่ควรบูชา ความเชื่อที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมอันดีงามของชาวพุทธ ความเชื่อที่แสดงออกถึงการนำพุทธคุณและพุทธธรรมมาพัฒนาตนเอง ความเชื่อที่ทำให้จิตสงบและเกิดสติปัญญาในการแก้ปัญหาชีวิต ความเชื่อที่แสดงออกถึงการลดทอนกิเลส ความเชื่อที่มีต่อความศักดิ์สิทธิ์อิทธิฤทธิ์และปาฏิหาริย์ ความเชื่อที่มีต่อสิ่งลี้ลับ (ผีหรือวิญญาณ) และความเชื่อเรื่องกรรม และ ๒) พิธีกรรมที่มีต่อการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ ได้แก่ (๑) พิธีกรรมการบูชาด้วยเครื่องสักการะต่างๆ (อามิสบูชา) (๒) การบูชาด้วยการปฏิบัติบูชา

ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาเจดีย์หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล วัดดอนธาตุ ประกอบด้วย ๑) ความเชื่อที่มีต่อการบูชาเจดีย์หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล ได้แก่ ความเชื่อที่แสดงออกถึงการระลึกถึงหลวงปู่เสาร์ กนตสีโล ความเชื่อที่แสดงออกถึงการบูชาบุคคลที่ควรบูชา และความเชื่อที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมอันดีงามของชาวพุทธ ๒) พิธีกรรมที่มีต่อการบูชาเจดีย์หลวงปู่เสาร์ ได้แก่ (๑) พิธีกรรมการบูชาด้วยเครื่องสักการะต่างๆ (อามิสบูชา) (๒) การบูชาด้วยการปฏิบัติบูชา

ความเชื่อและพิธีกรรมการบูชาเจดีย์หลวงพ่อบุชา สุภทโท วัดหนองป่าพง ประกอบด้วย ๑) ความเชื่อที่มีต่อการบูชาเจดีย์หลวงพ่อบุชา สุภทโท ได้แก่ ความเชื่อที่แสดงออกถึงการระลึกถึงหลวงพ่อบุชา สุภทโท ความเชื่อที่แสดงออกถึงการบูชาบุคคลที่ควรบูชา และความเชื่อที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมอันดีงามของชาวพุทธ ๒) พิธีกรรมที่มีต่อการบูชาเจดีย์หลวงพ่อบุชา สุภทโท ประกอบด้วย ได้แก่ (๑) พิธีกรรมการบูชาด้วยเครื่องสักการะต่างๆ (อามิสบูชา) (๒) การบูชาด้วยการปฏิบัติบูชา